ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ОМӮЗГОРИИ ТОҶИКИСТОН

БА НОМИ САДРИДДИН АЙНӢ

Кафедраи забони олмонӣ ва методикаи таълимии он.

Рисолаи тахассусии хатм

Дар мавзӯи:**”Нақши маводи мултимедӣ дар инкишофикори мустақилонаи донишҷӯён”**

Иҷрокунанда: донишҷӯи курси 4-уми шӯъбаи забони олмонӣ **Маҳмадалиев Одилҷон**

Роҳбари илми,
доктори илмхои педагоги **Сайфуллоев Х .**

Душанбе – 2015

Рисолаи тахассусии хатм оғоз шуд: аз «_______» сентябри соли 2014

Ба ҳимоя иҷозат дода шуд: «_________» майи соли 2015

Имзои мудири кафедра________________________________

Имзои роҳбари илмӣ__________________________________

Имзои донишҷӯ_______________________________________

Нақша

Муқаддима...сах̣ 4

БОБИ 1:**Технологияи мултимедҳдар омузиши забонҳои хоричҳ.**

1.1.Технологияи мултимедӣ имкониятҳои нав дар омӯзиши забони олмонӣ..сах̣ 7

1.2. Асосҳои педагогӣ ва психологии таълими забони олмонӣ дар истифодаи технологияи мултимедӣ..сах̣ 12

1.3. Нақши маводи мултимедӣ дар таълими забони олмонӣ..сах̣ 21

Хулоса доир ба боби якум...сах̣ 26

БОБИ 2. **Технологияи иттилотиву комуникативҳ инкишофи раванд ва ташкилу идораи таълим**

2 .1. Технологияи иттилоотиву комуникативӣ даринкишофи фаъолияти маърифатнокӣ ва эҷодии хонандагон........................сах̣ 27

2.2. Ташкилу идораи раванди таълим ва омилҳои асосӣҳангоми корҳои гурӯҳӣ..сах̣ 30

2.3. Аёният дар таълим ва дараҷаҳои самаранокии фаъолияти омӯзгор...сах̣ 37

Хулоса доир ба боби дуввум...сах̣ 42

Хулосаи умуми...сах̣ 44

Руихати адабиёти истифодашуда..сах̣ 48

Муқаддима

Актуали будани мавзуъ. Олам он қадар мураккаб аст,ки онро пурра ба ҳама тафсилоташ якбора омӯхтан номумкин аст, ҳарчанд ба ин ҳаракат кардан лозим аст[1,с.223].Пеш аз ҳама, бо истифода аз мундаричаи фанҳои мактабӣ хонандагонро таълим додан лозим аст,ки падидаҳо ва мавзӯъҳоро ҳамчун система тасвир намоянд ва чизи асосиро ҷудо карда, лаҳзаҳои дуюмдараҷаро сарфи назар кунанд. Бинобар ин, дар ҳар як система умумиятҳои зиёде мавҷуд аст. Ҷаҳоне, ки моро иҳота мекунад, аз системаи бузурге иборат аст, ки дар навбати худ ҳар кадом аз системаҳои зиёди мураккаб таркиб ёфтаанд. Маҳз барои ҳамин мо бояд кӯшиш кунем,ки ба хонандагон ба тарзи системавӣ фикр карданро омӯзонем. Агар умумиятҳоро донем, мо дар ҳолати хеле мусоид қарор мегирем ва то саршавии тадқиқоти системаҳои муайян, мо дар бораи он чизи бисёреро медонем.Ҷолиб будани муносибати системавӣ дар ҳамин аст. Чунин муносибат имконият медиҳад, ки фаҳмиши амиқи мафҳумҳо, равандҳо ва падидаи омӯхташаванда ба даст оварда шаванд. Илова бар ин, назора кардани самаранокии чунин таълимот, бо назардошти стандартҳои фикрронии системавӣ лозим аст. Аз нуқтаи назари муносибатхои системавӣ фикронӣ элементхое, ки ба системаи мазкур дохил мешавад, бояд ҳам худ ба худ ва ҳам вобаста ба дигар объектҳо ва падидаҳо дида баромада шаванд.Ҳеҷ як мавҷуди зинда, ҳеҷ як колектив, ҳеҷ як мошина, беробита бо муҳити атрофи худ вуҷуд дошта наметавонад. Аммо тасвир кардан ва ба ҳисоб гирифтани робитаҳо амалан ғайриимкон аст. Фақат қисмҳои аз ҳама муҳим ва робитаҳои мустаҳкамро,ки ба хусусиятҳова вазифаҳои системаҳо таъсири зиёд мерасонад, ҷудо намудан, басанда аст, барои ҳамин мақсади муайян мафҳуми муносибати системавӣ истифода карда мешавад. Бунёди ҷомеаи демократӣ тақозо менамояд,ки мактаби имрӯза дар ташаккули шахсиятҳои озодандеш, эҷодкор ва созандагиисаҳмгузор бошад. Ин гуна шахсиятҳо ҳамон вақт тарбия меёбанд, ки агар дар мазмуни таҳсилот ва шаклу усулҳоитаълим дигаргуниҳои сифатӣ ба амал оянд ва таълим дар асоси

намуди нави муносибатҳо, аз ҷумла муносибати инсонгарона ва хайрхоҳона ба роҳ монда шавад [3, с.19].

Дар рисолаи хатм назарияи технологияи педагоги дар заминаи асархои олимон (В.П.Беспалько, Г.К.Селевко, М.В.Кларин), проблемахои маълумотнокшави ва компютеркунонии маълумот аз чониби (И.Г.Захарова, Б.С.Гершунский, Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина), асосхои дидактикии истифодаи технологияи компютери (Ю.К.Бабанский, Е.И.Машбиц, Л.И.Корнеева), асосхои хукукии истифодаи технологияи компютери (Дж.Кехир, К.Боврей, С.Тейлман, Дж.Смирс, Х.Порсдам, Б.Андересен, К.Сидери, Г.Весткемп, П.Д'Агостино, С.Конзелман) тачассуми худро ёфтаанд, ки ин дорои **ахамияти назариявии тадкикот** мебошад.

Самаранокии фаъолияти омӯзгор дар дарси забони олмонӣ аз рӯи истифодаи методу усул ва воситаҳои таълиму омӯзиш муайян мегардад.Омӯзгори бомаҳорат ҳарчанд ба мазмуни таълим ягон тағйироти ҷиддӣ ва назаррас ворид насозад ва дар мундариҷаи кори ӯ чизе ба чашм нарсад ҳам, ин гуна омӯзгор метавонад устоди кори худ бошад, зеро ӯ услуби хоси худро дорад ва ба ин васила метавонад дар пешбурди кори таълим ва самаранок гардонидани раванди омузиш саҳм гузорад, сониян омӯзгор дар ҳалли ҳама гуна мушкилоти толибилмон, аз ҷумла рафтору кирдор, шеваи гуфтор, хирад ва фаросат сарчашмаи илҳом ва манбаи таҳлиду омӯзиш маҳсуб мегардад.

Забон муҳимтарин воситаи алоќа дар байни одамон аст, ки бе он мавҷудият ва инкишофи ҷамъияти инсонҳ номумкин аст. Дар замони муосир фаќат донистани забони модарҳ кифоя нест, барои ҳамин дар мактабҳои миёна барои омўзиши забонҳои хориҷҳ таваҷҷуҳи бештар дода мешавад. Забони хориҷҳ-фанни муҳими наќшаи таълимҳ буда, дар якчанд солҳо таълим дода мешавад, методикаи махсуси таълим ва маҳорати баланди касбиро аз муаллими дарсдиҳанда таќозо менамояд, лекин балад будан ба он машаќќатҳои зиёдро талаб менамояд. Бо он ки аз хонанда кўшишҳои камро талаб намекунад, ҳамчунин наќши муаллим низ бағоят

бузург аст. Барои он, ки заминаҳои мустаҳками асосноки алоќамандии хонандагонро бо забони хориҷӣ ташкил намояд, омӯзгорро зарур аст, ки барои беҳтару хубтар намудани сатҳу сифати азхуднамоии хонандагон шаклҳои гуногуни дарс, методҳо ва воситаҳои ҳархелаи таълимро дар раванди таълими забони олмонӣ истифода намояд ва аз навтарин воситаҳои технологӣ пурсамар истифода кунад.

Объекти тадкикотиботат аст аз хусусиятхои ташкили раванди таълими хонандагон дар истифодаи маводи мултимеди.

Предмети тадкикот- хусусиятхои истифодаи маводи мултимеди дар раванди таълим ба хисоб меравад.

Мақсади тадкикот -тахлили хусусиятхои методии истифодаи маводи мултимеди дар инкишофи кори мустакилонаи хонандагон мебошад.

Вобаста ба максади тадкикот **чунин вазифахо** ба пеш гузошта шудааст:

1. Донистани забони хориҷӣ дар сатхи гуфтори равон;
2. Баланд бардоштани дараҷаи маълумотҳои гуманитарии хонандагон;
3. Андешидани тадбирхои зарури барои ташаккули шахсияти хонандагон дар ичрои корхои мустакилона;
4. Андешидани чорахои зарури барои дарёфти мавќеи иҷтимоии хонандагон дар шароити чахони бисёрзабона ва босуръат тагийрёбанда.

Заминаи методологии тадкикот. Дар халли проблемаи технологияи компютерии тахсилот олимони рус ва хоричи Г.Р.Громов, В.И.Гриценко, В.Ф.Шолохович, О.И.Агапова, О.А.Кривошеев, С.Пейперт, Г.Клейман, Б.Сендов, Б.Хантер сахми бузург гузоштаанд. Проблемахои гуногуни дидактикии компютеркунонии таълим дар асархои А.П.Ершов, А.А.Кузнетсов, Т.А.Сергеева, И.В.Роберт; проблемахои методи дар асархои Б.С.Гершунский, Е.И.Машбитса, Н.Ф.Талызина, проблемахои психологи дар рисолахои В.В.Рубтсов, В.В. Тихомиров акс гардидаанд.

Моҳияти амалии тадкикот ба он шаходат медихад, ки дар ҷаҳони муосир донистани забонҳои хориҷӣ бисёр муҳим ва зарурист. Дар айни замон забонҳои англисӣ, русӣ ва олмонӣ забонҳои байналмиллалӣ ба ҳисоб мераванд ва ќисми зиёди аҳолии ҷаҳон бо ин забонҳо гап мезананд. Аз рисола ашхосе, ки аз ин забонхо бархурдоранд, барои дар кори мустакилона окилона истифода намудани маводи мултамеди маълумот пайдо карда метавонанд.

Методхои тадқиқот:Дар раванди тадкикот доир ба истифодаи маводи мултимеди дар инкишофи кори мустакилонаи хонандагон методхои

- Методхои мушохида ва мукоисаи истифодаи маводи мултимеди дар таълим;
- омузиш ва чамъбасти тачрибаи пешкадами омузгорони эчодкор;
- тахлили холати кунунии омузиши забони олмони дар мактабхои точики чихати истифодаи маводи мултимеди дар инкишофи кори мустакилонаи хонандагон;
- тахлили сифати ва микдории коркарди мавод доир ба истифодаи воситахои мултимеди дар таълими забони олмони.

Сохти кор:Рисолаи хатм аз сарсухан, ду боб, шаш зербоб,хулоса ва феҳрести адабиёт дар ҳаҷми 58-саҳифаиборат мебошад.

БОБИ 1. ТЕХНОЛОГИЯИ МУЛТИМЕДӢ ДАР ОМУЗИШИ ЗАБОНҲОИ ХОРИҶӢ

1.1.Технологияи мултимедӣ имкониятҳои нав дар омӯзиши забони олмонӣ

Дар омӯзиши забони олмонӣ наќши технологияи компютерӣ бузург аст, зеро на ҳар як китоби дарсӣ ба талаботи имрӯзаи маориф ҷавобгӯ аст. Ҳангоми истифода аз барномаҳои компютерии таълимӣ зарур аст, ки истифодабарии он барои ҳар як хонанда ва гурӯҳи хонандагон санҷида шавад. Зеро пайдоиши технологияи компютерӣ маќсади наверо дар омӯзиши забони хориҷӣ ба миён меорад. Яъне донистани забон муоширатро тавассути почтаи электронӣ ва ҷустуҷӯи иттилоотро аз Интернет дар назар дорад. Аксари хонандагон чунин омилро ќайд кардаанд, ки бо пайдошавии Интернет имконияти муошират бо соҳибзабонон (олмониён) хеле афзуд ва чунин ҳолат ҳавасмандии онҳоро ба забони олмонӣ зиёд гардонид. Технологияи иттиолоотӣ ва коммуникатсионӣ ба ҳаёти ҳамарӯза ба таври ќавӣ дохил шудааст [5;с.37].Имрӯз ҷойи кориро бе мавҷудияти компютер ва васоити техникии ба он ҳамроҳ тасаввур кардан душвор аст. Тавассути компютер сигналҳои телевизион ва радиоро ќабул кардан мумкин аст; сабтҳои видеоиро тамошо кардан ва дискҳои CD-ро гӯш кардан мумкин аст. Инчунин ба воситаи компютер телефон кардан, факс фиристода, онро ќабул кардан осон аст. Бо Интернет пайваст шудан на танҳо тавассути сими телефон, балки ба воситаи сими телевизион, инчунин ба воситаи спутник ва ҳатто бо ёрии разеткаи электрикии маъмул алоќаманд гардидан мумкин аст. Ба воситаи компютер ва Интернет аз хона набаромада маҳсулоти заруриро низ харидан мумкин аст.Таѓйиротҳои номбаршуда ба глобализатсияи умумӣ дар сатҳи сиёсӣ, иќтисодӣ ва технологӣ вобастаанд. Онҳо на танҳо проблемаҳои нав, балки имкониятҳои навро ба миён меоранд.ке аз дастовардҳои муҳимтарине, ки дардаҳсолаи охир ба даст омад ва ба раванди таълим хеле таъсир расонд, шабакаи умумиҷаҳонии интернет мебошад. Барномаҳои таълимии мултимедӣ имконият медиҳанд, ки хонандагон бе иштироки муаллим талаффузи худро сайќал диҳанд, грамматика азхуд карда шавад, ва инчунин «дорандаи забон» гӯш карда шавад. Муаллимони мактабҳо, ки бо компютер кор карда метавонанд, имконияти гирифтани маълумотҳои зиёдеро ба воситаи интернет доранд. Худ ба худ компютер

метавонад воситаи бузурги шавќзиёдкунанда аст, чунки хонандагон худ мехоҳанд дониши худро муккаммал намоянд. Хусусияти асосҳ ва фарќкунандаи компютер аз дигар васоити техникҳ имконияти ташкили муколама байни одам ва компютер ба воситаи барномаҳои муштарак мебошад [5,с.33].

Ҳамчунин омӯзгор саъй бар он дорад, ки дар симои ҳар як шогирди хеш шахсиятро бинад ва ташаккули одамияти ӯ тамоми дониш, малакаю маҳорат ва таҷрибаю ҳастиашро сарф намояд. Гузашта аз ин, омузгор дар ҳаёти гурӯҳ иштирокчии фаъол буда, ҳиссиёти хешро озодона баён менамояд ва фазои эҷодӣ муҳайё месозад. Ниҳоят, аз баски муошират воситаи асосии тарбия, асоси донишандӯзӣ ва инкишофт аст, бинобар ин баҳри самарабахш гаштани он омӯзгор дар ниҳоди хеш қобилиятеро инкишоф медиҳад, ки барои хуб нигоҳ доштани аќидаҳои толибилмон дар синф ёрӣ расонад ва ба фароҳам омадани муҳити солими ҳамкорӣ байни толибилмон, аз як тараф омӯзгору шогирдон, аз тарафи дигар мусоидат намояд. Новобаста ба пешравиҳои муайн барномаҳои яке аз душвориҳои асосии омўзиши забонҳои хориҷҳ имконияти маҳдуди муошират бо соҳибони забон ва истифодаи нутќи гуфтугўии ҳамон забон берун аз мактаб мебошад. Барои ҳамин вазифаи асосии муаллимон ташкили ҳолатҳои табиҳ ва мавҷудбудаи муошират бо истифодаи шаклҳои гуногуни фаъолият дар дарсҳояшон мебошад [7, с.46]. Ҳамчунин, шинос намудани хонандагон бо арзишҳои фарҳангиву таърихии забони меомўхтаашон аҳамияти хос дорад. Барои ин ҳадафҳо маводҳои аудиоҳ-видеофилмҳо ва маводҳои гуногуи видеоҳ хизмати арзишманд мекунанд. Истифодаи онҳо барои амалисозии яке аз муҳимтарин талаботҳои методикаи коммуникативҳ-раванди омўзиши забонро ҳамчун азхудкунии фарҳанги зиндаи забони бегона муаррифҳ кардан, индувидуалҳ кардани омўзиш ва инкишофу асоснок кардани фаъолияти нутќи омўзандагон воситаи асосҳ мегардад [6,с.12].

Омӯзгор масъули асосии кори таълиму тарбия дониста мешавад. Аз нуқтаи назари К.Роҷерс вазифаи асосии омӯзгор сабук намудани

таълим ва баробари ин ҳавасмандгардонии толибилм ба раванди омӯзиш мебошад. Маҳорати муҳайё сохтани шароити мувофиқ, фароҳамории муҳити зеҳнию эмотсионалӣ ва дастгирии психологӣ дар синф аз ҷумлаи онҳоянд. Самаранокии фаъолияти омӯзгор дар дарси забони олмонӣ аз рӯи истифодаи методу усул ва воситаҳои таълиму омӯзиш муайян мегардад.Омӯзгори бомаҳорат ҳарчанд ба мазмуни таълим ягон тағйироти ҷиддӣ ва назаррас ворид насозад ва дар мундариҷаи кори ӯ чизе ба чашм нарсад ҳам, ин гуна омӯзгор метавонад устоди кори худ бошад, зеро ӯ услуби хоси худро дорад ва ба ин васила метавонад дар пешбурди кори таълим ва самаранок гардонидани раванди омузиш саҳм гузорад, сониян омӯзгор дар ҳалли ҳама гуна мушкилоти толибилмон, аз ҷумла рафтору кирдор, шеваи гуфтор, хирад ва фаросат сарчашмаи илҳом ва манбаи тақлиду омӯзиш маҳсуб мегардад.Ҳамчунин омӯзгор саъй бар он дорад, ки дар симои ҳар як шогирди хеш шахсиятро бинад ва ташаккули одамияти ӯ тамоми дониш, малакаю маҳорат ва таҷрибаю ҳастиашро сарф намояд. Гузашта аз ин, омузгор дар ҳаёти гурӯҳ иштирокчии фаъол буда, ҳиссиёти хешро оздона баён менамояд ва фазои эҷодӣ муҳайё месозад.Ба омўзгори замони муосир имконияти истифодаи васеи номгўи воситаҳои техникии омўзиш, ки дар байнашон аз ҳама дастрастар ва паҳншудатар ва ҳам универсиалҳ видеотехника ба ҳисоб меравад, ки имкон медиҳад, ки мо дар як вақт маводи омўзиширо ҳам дар шакли овозҳ ва ҳам видеоҳ пешниҳод намоем, қайд кардан ба маврид аст, ки истифодаи видео дар раванди омўзиш характери анъанавҳ доштани таълимро аз байн мебарад ва онро зиндатару шавқовартар мегардонад. Ҳамчунин истифодаи видео дар дарсҳо барои васеъ намудани ҷаҳонбинии хонандагон ва бой намудани фонди луғавии онҳо заминаи мусоиду асосҳ мегардад[7, с.50].

Тарбия бошад маънояш фарохтар буда, таълим ва таҳсилотро пурра фаро мегирад, ки аз ин ҷо ҳам онҳо байни худ вобастагии зич ва ногусастанӣ доранд. Шартан ҷудо намудани вазифаҳои таълим, тарбия ва ташаккулдиҳӣ дар фаъолият амали омӯзгорон ҳангоми ба нақшадарории

вазифаҳо таълим дар машғулиятҳо аҳамияати хоса дорад. Маълумотнок будан ба маънии маҳдудаш аз худ намудани донишҳои илмӣ, такмили онҳо ва маҳоратҳои махсусро ба назар гирфтан аст. Донишҳои илмӣ дар худ ҳодисаҳо, мафҳумҳо, назарияҳо, қонуну қонуниятҳоро таҷассум менамоянд. Маҳорату малакаҳои махсус бошад танҳо маҳорату малакаҳои таълим ва соҳаи илмро дар бар мегирад. Масалан, аз физика ва кимиё маҳорату малакаҳоро оид ба ҳалли масъалаҳо, гузаронидани таҷрибаҳои лабараторӣ ва корҳои тадқиқотӣ фаро мегирад. Қайд намудан зарур аст, ки видеофилм ин на танҳо як сарчашмаи маълумотҳост. Истифодаи видеофилм инкишофи ҳаматарафаи психологии хонандагонро таъмин намуда, пеш аз ҳама, фаҳмиш ва хотираи онҳоро инкишоф медиҳад. Дар вақти тамошо дар синф муҳити идроки якҷояи фаъолият ба амал меояд. Дар ин шароит ҳатто хонандаи бетаваҷҷуҳ ҳам ботаваҷҷуҳ мешавад, зеро барои фаҳмидани моҳияти филм саъю кӯшиш ва фаҳмиш лозим аст. Ҳамин тавр, таваҷҷуҳи беихтиёр ба таваҷҷуҳи ихтиёрҳ табдил меёбад ва таваҷҷуҳ боиси таъсир дар бахотиргирҳ ва азхудкунҳ мешавад. Истифодаи воситаҳои гуногуни маълумотдиҳҳ дар сифатан ва моҳиятан баланд будани маълумотдиҳҳ таъсир мерасонад[15, с.83].

Аз давраи Эҳё сар карда то имрӯз, пешрафт дар илми таҷрибаомӯзӣнишон дод, ки дониши аслӣ ва фаҳмиши самаранок танҳо дар натиҷаи фаъолиятҳои шахсӣ ба даст меоянд. “Мактаб набояд хонандагонро аз муҳити фаъолият ба омӯзиши беихтиёронаи ҳисобот доир ба кашфиётҳои дигарон раҳнамун созад. Барои он ки хонандагон чизеро муайян кунанд, онҳо бояд бо ашё кореро ба анҷом бирасонанд ва ба шароит мутобиқ гардонанд. Дар фаъолияти амалии таълим омӯзиши проблемавӣ имконият медиҳад то муҳите муқарар шавад, ки дар он хонандагон бо азёдкуниҳои бефоида машғул набуда, балки доир ба проблемаҳо мулоҳизаронӣ кунанд. Дар чунинмулоҳизарониҳо метавонанд донишҳои то ҳол андӯхтаи одамият ёрӣ расонда, бо ҳамин дар таҷрибаи шахсии хонандагон фарҳанги ҷомеъа ворид мешавад.

Ҳамин тариқ, махсусияти психологии намоишдиҳии филмҳои таълимӣ ба хонандагон (қобилияти идораи таваҷҷуҳи ҳар як хонанда дар аудиториҳои гурўҳӣ, ба хотираи дарозмуддат таъсигузорӣ намудан, азхудкунии донишҳоро барои хонандагон осонтар кардан, таъсири эмотсионалӣ намудан ба хонандагон ва баланд бардоштани мотиватсияи омўзиш) раванди таълим сермаҳсул аст ва шароитҳои созгорро барои ташкил намудани робитаи маҳорату малакаи мактаббачагон муҳайё мекунад [9, с.280].

Табиатан видеофилм ба хонандагон таъсири эмотсионалии баланд расонида, ақидаҳои танқидии онҳоро ба чизи дидаашон ба вуҷуд меорад.Ва яке аз афзалиятҳои истифодаи видеофилм тасвири бевоситаи ҳақиқати мавҷуда, тарзи махсуси муоширати баранда бо тамошобинон, арзёбии холисонаи маълумотҳо, фасоҳат ва хушоҳангӣ, мавҷудияти мусиқӣ ва ғайраҳо мебошад[70, с.35].

Қайд намудан зарур аст, ки видеофилм ин на танҳо як сарчашмаи маълумотҳост. Истифодаи видеофилм инкишофи ҳаматарафаи психологии хонандагонро таъмин намуда, пеш аз ҳама, фаҳмиш ва хотираи онҳоро инкишоф медиҳад. Дар вақти тамошо дар синф муҳити идроки якҷояи фаъолият ба амал меояд. Дар ин шароит ҳатто хонандаи бетаваҷҷуҳ ҳам ботаваҷҷуҳ мешавад, зеро барои фаҳмидани моҳияти филм саъю кўшиш ва фаҳмиш лозим аст[15, с.120].

1.2.Асосҳои педагогӣ ва психологии таълими забони олмонӣ дар истифодаи технологияи мултимедӣ.

Дар давраи шурави ҳар як шахс медонист, ки ў таълими бепул мегирад ва мувофиқи таҳсилоти гирифтааш аз рўи роҳхат кор мекунад. Аз хонандагон талаб карда мешуд, ки ҳамаи талаботҳои омўзгоронро иҷро намоянд. Омўзгор мутахассис ва намояндаи давлат ба ҳисоб мерафт. Ба ў бовар карда мешуд, ки ў ба фарзандони халқ таълиму тарбия диҳад. Хонандагоне, ки дарсҳоро бо муваффақият аз худ мекарданд, онҳо минбаъд

дар мактабҳои олҳ таҳсил намуда, маълумотнок гардида, макони сазовори худро дар ҳаёт ба даст меоварданд. Барои талабагони дарсгурез ва бадхон дар он давра сотсиализатсия (мутобиќат бо шароит) мушкилоти асосҳ ба ҳисоб мерафт, аз ин тибќи идея ва асарҳои педагоги машҳур Ян Амос Коменский заминаи назариявии худро ёфтааст. Маҳз Коменский дар заминаи принсипҳои тасавуроти табиат, системанокҳ, пайдарпайҳ, дастрасҳ ва устуворҳ, алоќаи назария бо амалия ва ѓайра раванди таълимро муќаррар кардааст. Маҳфумҳои синф, дарс, танаффус, таътил, соли таҳсил, ҷадвали дарси низ аз ҷониби ў муќаррар карда шудааст. Бино ба фаҳмиши Коменский синф гурўҳи кудакони синну соли якхела мебошад, ки дараҷаи инкишофи онҳо тахминан баробар аст. Ва онҳо дар як ваќти муайян бо ягон фаъолияти муайян машѓул мешаванд, яъне онҳо дарс меомўзанд. Дар як синф метавонад аз 15-20 то 50 нафар талаба нишинад ва ба он омўзгор чун ба як нафар талаба дарс мегузарад, ки ин хароҷоти давлатро барои таҳсил хеле кам мекунад. Маълум аст, ки дар чунин таҳсилоти оммавҳ тартибу интизом ҷои асосиро ишѓол мекунад.Ҳамин тариќ дар Европа аз руи системаи мазкур ва аз руи китоби дарсии алоҳида садҳо сол дарс мегузаштанд. Аз руи чунин метод ва система ҳар як омўзгор рузе 5-6 дарс дошт, миќдори чунин дарсҳо дар як ҳафта 25-30 соат, дар як моҳ 100-120 соат ва дар як сол зиёда аз 1000 соатро ташкил медод. Баъди 10-15 сол омўзгор ба робот мубаддал мегашт. Дар мактаб роботи дигар ин завуч аст, ки фаъолияти ҳар як муаллимро таъќиб мекард, то ки он ќоидае, ки 450 сол пеш муќаррар карда шудааст, вайрон нагардад. Дар натиҷа хусусиятҳои фаъолиятнокҳ, эҷодҳ ва инкишофи шахсияти талаба ба эътибор гирифта намешуд. Лекин шахсони вазифахоҳ, фармонбардор, ки ҳар як супоришро бечуну чаро иҷро мекарданд, зиёд буд[6, с.74].

Дар асрҳои 19 як ќатор педагогҳо, аз ҷумла, Достоевский чунин шакли таҳсилро зери танќид гирифтааст. Тавре ки Достоевский ќайд кардааст, чунин намуди таълим ба он равона карда мешуд, ки ба талаба мувофиќи талаботи ҷамияти ҳамонваќта таълиму тарбия дода шавад. Лекин хоҳиши

талаба, ки оё ӯ чунин таълимро гирифтан мехоҳад, сарфи назар карда шуда буд[17, с.131].

Илми педагогикаи муосир ба як дараҷаи муайяне ба гуманизим алоќаманд аст, ки он асосҳои худро аз давраи эҳё - асрҳои 15 сарчашма мегирад. Педагоги бузурги Олмон И.Г.Песталотси идеяи педагогигикаи гуманистиро бо зарурияти равияи фаъолиятнокҳ, дастрасҳ ба асосҳои психологии таълим ва инкишоф, исботи муҳимияти ба ҳисоб гирифтани психологияи кӯдакро дар таълим илова намудааст. Песталотси асоси фаъолияти бомувафаќќиятро дар се унсури инсон «калла (майна), дил ва даст» медонад.

Дар нимаи дуюми асри 20 дар Россия як ќатор педагогҳое ба миён меоянд, ки барои татбиќи таҳсилоти такомулҳ кӯшиш ба харҷ медиҳанд (В.Ф.Шаталов, Ш.А.Амонашвили, С.Н.Лысенкова, Е.Н.Ильин, М.П.Щетинин, П.М.Эрдниев, Л.С.Выготский, Л.В.Занков, Д.Б.Эльконин, В.В.Давыдов ва ғ.). Ин самт «Педагогикаи ҳамкорҳ» ном гирифта, хонанда субъекти мустаќили худинкишофёбанда ба ҳисоб меравад, ки ќобилияти ҷусуҷӯ, азхудкунҳ ва истифодаи донишро вобаста ба завќу раѓбати хеш доро мебошад. Омӯзгор дар ин маврид мушовири хонанда дар роҳи худинкишофёбҳ ба ҳисоб меравад. Доир баравияи мазкур олимон К.Р.Роҷерс ва А.Г.Маслоу далелҳои психологиро пешниҳод кардаанд. Мафҳумҳои пешкашнамудаи онҳо: худтатбиќшавҳ ва худинкишофёбҳ барои моделҳои таълимоти такомулҳ ва инкишофи шахс калиде гардидаанд.

Маҳфуми муносибатҳои методологҳ аз руи нишондоди профессор Данилов М.А. системаи донишҳо оид ба сарчашмаи маълумот, доир ба структураи назарияи педагогҳ, оид ба принсипҳои муносибат ва роҳҳои ба даст овардани дониш дар муассисаҳои таълимҳ мебошад. Муносибатҳои методологҳ дар навбати худ ба муносибати инкишофи шахсият, муносибати фаъолиятнок, муносибати босалоҳият, муносибати эчодҳ ва вобаста ба шароит тез таѓирёбанда, муносибати комуникативҳ ҷудо мешаванд.

Маќсади асосии методология ҳамчун раҳнамо мусоидат кардан дар ташкили ҷараёни тадќиќот ва ба роҳ мондани фаъолият мебошад.

Таҳти мафҳуми «муносибат» ё «равия» чунин амалиётҳо фаҳмида мешавад.

1. Муносибат ин маҷмӯи роҳу усулҳое, ки барои омӯзиши забони хориҷӣ истифода мешаванд.

2. Муносибат ин самти методологии омӯзгор мебошад, ки ӯ истифодаи донишҳои муайянро дар донишҷӯён ва истифодаи маҳфуму усулҳои фаъолияти педагогиро дар таълим ҷорӣ мекунад.

3. Муносибат категорияи ҷаҳонбиние мебошад, ки дар он нишондодҳои иҷтимоийи субъектҳои таълим ҳамчун инъикосгари шуури ҷамъиятӣ таҷассум меёбанд[25, с.95].

Мавҷудияти муносибатҳои гуногун ба омӯзгор имконият медиҳад, ки ӯ барои шавќовар ва самаранок ташкил намудани раванди таълим аз ин ё он намуди муносибат истифода барад. Бинобар сабаби он, ки интихоби ин ё он муносибат ё равия дар раванди таълим душворӣ меорад, аксар методистон истифодаи якчанд равия ё муносибатро пешниҳод кардаанд. Аз ҷумла, муносибати системанок, муносибати босалоҳияту пурфаъолият, муносибати технологӣ ва ғ.Барномаҳои таълимии компютерӣ нисбат ба усулҳои анъанавӣ хеле афзалиятҳои зиёд доранд. Онҳо имконияти машќи намудҳои гуногуни фаъолияти нутќиро фароҳам оварда метавонанд ва метавонанд онҳоро дар таркиботи гуногун омехта кунанд, барои дарки ҳадисаҳои забонӣ ёрӣ мерасонанд, малакаҳои забониро ташаккул диҳанд, ҳолатҳои муоширатиро фароҳам оваранд, фаъолияти нутќӣ ва забониро худкор гардонанд ва инчунин амалӣ гардонидани муносибати инфиродиро дар иҷрои кори мустаќилонаи хонандагон таъмин мекунанд. Амалан барои ҳар кадом ќисмати дастурамал метавон маводеро аз барномаҳои мазкур интихоб намуд ва ҷузъе аз онро дар дарс ҳамчун маводи иловагӣ барои шиносоӣ бо маводи лексикӣ ва грамматикии нав, коркарди талаффуз, дар таълими муколама, хониш, навиштор ва инчунин барои санҷиши донишу махорати

хонандагон истифода бурд[18, с.34]. Тавре ки то имрӯз идома дорад, симои асосӣ дар дарс омӯзгор ба ҳисоб меравад.Бар хилофи толибилмон, ки аксар вақт ороманд ва фаъолияти баланди маърифатӣ нишон медиҳанд, омузгор серғайрат ва фаъол аст,яъне савол мегузоранд, нақл мекунанд, нишон медиҳад,сӯҳбат мерояңд, кор мекунанд ва ғайра.Фаъолии толибилмон танҳо аз гӯш кардани нақл ё сухани омӯзгор иборат асту бас.Ба корҳои мустақилонаи хонандагон тамоман эътибор дода намешуд.Аниқтараш,дар дарсҳо толибилмонро ба омӯзиши мустақилона ҳидоят намекунанд.Онҳоро мустақилона фаъолияти баланди маърифатӣ нишон намедоданд. Дарс на дар заминаи тафаккур,балки дар асоси хотир ба роҳ монда мешуд.Аз ин рӯ, он наметавонист ба равнақи тафаккур мусоидат карда,боиси рушди қобилиятҳои эҷодии толибилмон гардид. Дар метавонад дорои мақсаду вазифаҳои мушаххас бошад.Сохтори он ба мазмун,метод ва усулу тарзҳои таълим, ки дар раванди дарс истифода мешаванд,вобастаги дорад.Нисбат ба аудио ва матнҳои хаттҳ, ки метавонанд арзиши баланди сарчашмавҳ, маълумотдиҳҳ, тарбиявҳ, инкишофдиҳандагҳ дошта бошанд, видеотекст афзалиятеро дорад, ки дар худ шаклҳои гуногуни ҷиҳатҳои ҳодисаҳои нутќро инъикос мекунад. Ѓайр аз ин, видеотекст маълумотҳои визуалиро дар бораи ҷойи ҳодиса, намуди зоҳирҳ ва рафторҳои ѓайриихтиёрии иштирокчиёни воќеа дар ҳолатҳои муайяни бисёр ваќт ба хусусиятҳои синнусолҳ, ҷинсҳ ва махсусияти психологии шахсияти гӯянда асоснокшударо дар худ дорад[20, с.65].

Як гурӯҳ воситаҳои таълим барои баландбардорҳ ва фаъолсозии раванди омӯзиш заминаҳоро фароҳам меоранд. Ќисми зиёди методҳо ва воситаҳои омӯзиш дар забонҳои хориҷҳ истифодаи дастгоҳҳои махсус барои сабти овоз, гӯш кардани овози сабтшуда ва дар айни замон ба амал овардани таҷрибаҳои шифоҳҳ дар воситаҳои лингафониро талаб менамоянд[19, с.92].

Дастгоҳҳои мазкур метавонанд ё ба таври доимҳ насб шуда бошанд, ё дар ваќтҳои зарурҳ ба кабинети омӯзиши забони олмонҳ оварда шаванд.

Дар аксар мактабҳо кабинетҳои воситаҳои техники таълим (ВТТ) мавҷуд аст, ки дар онҳо бо ёрии лаборант филмномаҳоба намоиш гузошта мешаванд. Коркарди талаффузи калимаҳо, ки ба фонограммаи филми таълимҳ пайваст аст, бо ёрии машќҳои дуҷузъаи имитатсионҳ дар сабтҳои магнитҳ, ташкили наќшаи шифоҳии фонограммаи гўшкардашуда, санҷиши фаҳмиши матни гўш карда бо ёрии машќҳои магнитофонии паузадошта, мубодилаи афкор байни хонандагон доир ба филми таълимии дидашуда ва ғайраҳо воситаҳое мебошанд, ки барои баланд бардоштани ќобилият ва дониши хонандагон имконият медиҳанд. Муҳим ин аст, ки дар истифодаи воситаҳои таълимҳ-методҳ тамоми хонандагон ба фаъолият водор карда шаванд. Инро наметавон дар синфи кинонамоишдиҳиибидуни
воситаҳои лингафонии аудиоҳ ташкил намуд. Дар он синфхонаҳо фаќат метавон ҳамон шаклҳои анъанавии таълимиро истифода кард, мисли кори гурўҳии хонандагон, наќли пайдарҳами хонандагон ва ғайра. Самаранокии тамошои филномаҳои таълимҳ дар синфхонаҳо нисбат ба лабараторияҳои лингофонҳ дар сатҳи паст аст, зеро дар синфхонаҳои лингофонҳ ҳар як хонанда метавонад барои шаклдиҳҳ, такмил ва ислоҳи монологии нутќи худ дар асоси тамошои филм кўшиш ба харҷ диҳад[22, с.61].

Филмнамоишдиҳҳ дар омўзиши фанҳои гуногуни таълимҳ васеъ паҳн шудааст. Ҳамчунин ин воситаест, ки барои омўзиши забонҳои хориҷҳ саҳми калон дошта метавонад. Ин тавассути филмномаҳо (ҳуҷҷативу таълимҳ), ки аниќ ва даќиќ инъикоскунандаи ҳаќиќати воќеҳ ҳастанд, ба амал оварда мешавад, зеро филмномаҳо таасссурот ва тасаввуроти хонандагонро дар бораи рўйдодҳо ва воќеоти ҷаҳони воќеии мо доир ба ин ё он фан мукаммал месозанд.

Воситаҳои овозҳ дар таълим ва омўзиши забонҳои хориҷҳ наќши калидиро мебозанд. Бо ёрии онҳо дастовард ва пешрафтҳои хонандагон дар нутќ(аксент), шунавоии фонематикияшон инкишоф меёбад ва ҳофизаи шунавоии онҳо васеъ ва мустаҳкам мегардад. Воситаҳои овозҳ барои

сохтани шаклҳои овозии калимаҳо, инкишофи маҳорат ва малакаҳояшон дар сабти аудиоҳ ва васеъ кардани диапазон хизмати шоиста мекунанд.

Ҳамзамон самаранок гаштани фаъолияти таълимии толибилмон аз ҷорӣ кардани технологияи навини педагогӣ ва истифодаи методу усулҳои самаранок дар раванди таҳсилот вобаста аст. Бояд зикр намуд, ки дар ҳама давру замонҳо онҳое, ки пешаи омӯзгориро муқаддас меноманд ва худро омӯзгори ҳақиқӣ меҳисобанд, нисбат ба қисмати шогирдонашон бепарвоӣ ва бемасъулиятӣ накарда, ҳамеша бо мақсади самаранок гаштани фаъолияти таълим, пурсамар аз худ кардани маводи омӯзиш ва пешравии толибилмон дар таҳсилот ҳамчун омӯзгорони пажӯҳишгар ва навовару эҷодкор методҳо ва роҳу усулҳои самараноки таълиму омӯзишро ҷудо мекарданд ва кор карда мебаромаданд. Ин тоифаи омӯзгорон ниҳоят боҷурату фаъол ва соҳиби иродаи қавӣ буда, нисбат ба худ серталабанд ва дар пешаи омӯзгорӣ мавқеи устувор ва диди шахсӣ доранд. Иштирок дар барномаҳои гуногуни байналмилалҳ, имконияти омӯзиш дар хориҷа нафаќат дониши баланди забони хориҷиро талаб мекунад, инчунин хусусиятҳои муаяни фард, монанди муоширатҳ будан, садди забонҳ надоштан, донистани меъёрҳои ахлоќи байналхалќҳ, ҷаҳонбинии васеъ ва ќобилияти зоҳир кардани худро низ мехоҳад. Чҳ тавре ки маълум аст, ҳангоми гузаронидани тестҳои гуногун ҳангоми дохил шудан ба мактаби олҳ ё иштирок дар озмунҳову олимпиадаҳо ҳудуди даќиќу ҳатмии ваќт барои иҷрои ҳар як машќ муќаррар карда мешавад, ки ин як навъ тайёрии махсусро низ мехоҳад. Дар даҳ соли охир дар мавќеъ ва маќоми компютерҳои фардҳ ва технологияи ахборотҳ дар ҳаёти мардум таѓйиротҳои ҷиддие ба вуҷуд омаданд. Дар замони ҳозир бо технологияи ахборотҳ муҷаҳҳаз кардани низоми маориф яке аз самтҳои афзалиятноки бозсозии он мебошад.Фарќияти низомҳои репетиторҳ барои хонандагони синни хурди мактабҳ дар он мушоҳида мегардад, ки ҳангоми даќиќан муайян намудани ҳадаф, маќсад ва муҳтавои дарс таъсири роҳнамоҳ, ҳам аз тарафи компютер ва ҳам аз тарафи хонанда мушоҳида мешавад. Ҳамин тариќ, низомҳои репетиторҳ як навъ муносибати

муштараки хонандаву компютерро дар доираи муайяни замонҳ таъмин мекунанд. Алоќаи баръакс на фаќат ҳангоми санҷиш, балки дар рафти омўзиш низ барќарор карда мешавад, ки ҳамчунон ба хонандагон дар боари равани донишандўзҳ маълумоти объективҳ медиҳад. Моҳиятан низомҳои репетиторҳ дар заминаи ҳамон ѓояҳои таълими барномавҳ роҳандозҳ шудаанд, фаќат имкониятҳои муносибати муштарак бо компютери фардҳ дар ин ҷо ба таври назаррас зиёданд.Бояд таъкид намуд, ки чунин иртиботи дуҷониба дар нкишофи сатҳи муносибат вобаста ба баланд рафтани сатҳи мавзўи дарс ќувват мегирад [22, с.142].

Маълум аст, ки муколама бо компютер як ибораи фарзҳ аст. Ба барномаи компютерҳ пешакҳ он шохаҳои барномавие пайваст карда мешаванд, ки ба тариќи онҳо раванди шавќманд гардонидани истифодабарандаи он мегузарад. Агар хонанда ба ҳамон шохаи муайян надарояд, компютер худаш «луќма» медиҳад, ки ў ба шохаи даркорҳ нагузашааст, яъне шохаи дигарро интихоб намудааст ва бояд аз нав корро оѓоз намояд ё ба шохаи даркорҳ гузарад.

Албатта, барномасоз дуруст рафтор мекунад ва низоми «луќмаҳо»-еро, ки ҳар гоҳ дар байни барнома пайдо мешаванд ва истифодабарандаро ба роҳи дуруст ва шохаи даркорҳ раҳнамун мешаванд, ба тартиби дуруст мегугузорад, ки ўро ба давом додани кор ташвиќ кунанд. Диалог бо компютер, аниќтараш бо ҷараёни ахбороти барномарезишуда, амалан вуҷуд дошта наметавонад. Аз нуќтаи назари дидактикҳ «тартиби диалог» фаќат ба ҷойивазкунии ё пайдарҳамҳ ва ё ҳаҷми маълумот оварда мерасонад. Ҳамин хусусият имкониятҳои маълумоти дар хотираи компютер сабтшударо зиёд мекунад. Муколама - ин тазоди диалектикии фаннии дар муоширати педагогҳ амалишудае мебошад, аммо ин тазодро ҳатто мошинҳои аз ҳама муоситарин низ азхуд карда наметавонанд, онҳо усулан ќобияти чунин корро надоранд. Мошин барои ахбороти тазодноки дохилкардашуда баҳои «ду» мегузорад [67, с.134].

Ин он маъноро дорад, ки компютер, ба ҳайси воситаи амалҳ намудани ҳадафҳои инсонҳ баромад карда истода, раванди эҷодиро иваз карда наметавонад, онро аз хонандагон намегирад. Истифодаи намуди мошинии ин ё он ҳолатҳои фаннҳ ҷанбаҳои то ҳол дастнораси онро мекушояд, доираи ҷустуҷўи вариантҳои ҳалли масъала ва дараҷаи онҳоро васеъ мекунад. Зиёд шудани миќдори ҳадафҳои истифодабарандагон мушоҳида мешавад, асолати шаклбандии онҳо ба назар мерасад. Дар раванди кор механизми идоракунҳ ва назорати фаъолият аз нав таѓйир дода мешавад, сабабу боиси он шаклашро иваз мекунад. Хусусияти онҳо чунин муайян карда мешавад, ки то чҳ андоза барномасоз мушарраф гардидааст, ки дар барномаи таълимҳ имконияти фаъолияти инфиродиро ҷой кардааст ва ќонуниятҳои фаъолияти таълимиро ба назар гирифтааст. Фардигардониро яке аз афзалиятҳои омўзиши компютерҳ медонанд. Ва дар ҳаќиќат ҳам чунин аст, агарчи фардигардонҳ маҳдуди имкониятҳои мушаххаси барномаи таълимҳ мебошад ва аз барномасоз меҳнати зиёд талаб мекунад. Аммо он ѓояи фардикунонҳ, ки ба ҷорҳ намудани васеи истифодаи компютерҳои фардҳ алоќаманд аст, тарафи баръакси худро низ дорад. Фардикунонҳ маҳдуда ва норасоии муоширатро ба миён меоварад ва онро бо диалог бо КФ иваз менамояд. Дар ҳаќиќат, кўдаки аз лиҳози муошират фаъол ба мактаб рафта, асосан омўзгрро гўш мекунад ва мавќеи ҷавобдиҳандаро гирифта, дар дарс танҳо дар он лаҳзае сухан мекунад, ки аз ў савол карда шавад ё ўро «ба тахта» ҷеѓ зананд. Ҳисоб карда шудааст, ки хонанда дар тўли як соли хониш ҳамагҳ чанддаҳ даќиќа сухан мекунаду халос, дигар ҳамеша хомўш нишаста, ахборот ќабул мекунад. Дар усулҳои анъанавӣ омўзгор накши “полоишдиҳанда”-и, мазмуни донишҳоро мебозад. Алоқаи байни хонандаю муаллим ва байни худи хонандагон дар азхудкунии дониш оид ба ягон соҳаи муайян, дар усулҳои анъанавӣ ба таври пассивона сурат мегирад. Усулҳои ҳамфаъоли омӯзиш бошад, дар алоқаи бевоситаи хонандагон бо мавзӯю мазмуни маводи омӯхташаванда мегузарад ва дар ин ҳолат омузгор дониши тайёрро пешниҳод накарда хонандагонро барои мустақилона аз худ

кардани он водор месозад. Усулҳои ҳамфаъоли омӯзиш тағйиротҳоро дар фаъолиятҳои ҳамҷояи хонанда ва омӯзгор дар назар дорад. Фаъолнокии муаллим ба фаъолнокии хонандагон ҷой дода, вазифаи ӯ тайёр кардани шароит барои азхудкунии мустақилона мебошад. Диалог бо компютер, аниќтараш бо ҷараёни ахбороти барномарезишуда, амалан вуҷуд дошта наметавонад. Аз нуќтаи назари дидактикҳ «тартиби диалог» фаќат ба ҷойивазкунии ё пайдарҳамҳ ва ё ҳаҷми маълумот оварда мерасонад. Ҳамин хусусият имкониятҳои маълумоти дар хотираи компютер сабтшударо зиёд мекунад. Муколама - ин тазоди диалектикии фаннии дар муошират педагогҳ амалишудае мебошад, аммо ин тазодро ҳатто мошинҳои аз ҳама муоситарин низ азхуд карда наметавонанд, онҳо усулан ќобияти чунин корро надоранд. Мошин барои ахбороти тазодноки дохилкардашуда баҳои «ду» мегузорад.

1.3.Нақши маводи мултимедӣ дар таълими забони олмонӣ.

Раванди таълим фаъолияти мақсадноки пайдарпай ва тағйирёбанда аст, ки амалиёти алоқамандонаи омӯзгору толибилмро дар бар гирифта, дар рафти дарсҳои забони олмонӣ ва инкишофи ҳамаҷонибаи толибилмон ҳалли худро меёбанд. Дар навбати худ инкишофи ҳамаҷонибаи толибилмон ягонагии маълумотнокӣ, маънавиёт ва инкишофи умумиро дар назар дорад.Ҳамаи ин қисматҳо инкишофи ҳамаҷонибаи шахсиятро тавассути мустаҳкамшавии донишҳо, ҳосил гаштани маҳорату малакаҳо,баамалоии тарзҳои нави муносибат, дараҷаи ташаккули сифатҳои шахсият, инкишофи ҷиҳатҳои психологии шахс таъмин менамояд.Раванди таълим дорои вазифаҳо мебошад таълим, тарбия,инкишоф. Дидактикаи муосир таъкид мекунад, ки вазифаи таълим на танҳо аз ташаккулдиҳии дониш, маҳорат ва малака иборат аст, балки он новобаста аз вазифаи маърифатиаш дар тарбияи шахсият ва сифатҳои инсонӣ пайдо кардани толибилм низ нақши амиқ дорад. Бояд қайд кард,ки ҳудуд ё масофаи байни таълим,тарбия ва ташаккулёбӣ ба маънои томаш нисбӣ мебошад. Баъзе ҷиҳатҳои онҳо ба ҳам

алоқамандaнд. Зимнан, дар ин масъала ҳарду паҳлӯи маориф- ҳам таълим ва ҳам тарбия дар назар дошта шудааст. Ба ҳамин хотир, барои амалигардонӣ ва истифодаи васеи он пеш аз ҳама он олимону педагогҳое баромад мекунанд,ки дар таълиму рушди хонандагон тарзи фикрронии мустақил эҷодкорона ва илмиро арзиши асосӣ меҳисобанд [20, с.123].

Аз нуқтаи назари психологӣ проблемавӣ фаҳмиши хонандаро байни донишҳои мавҷуда ва донишҳои зарурӣ барои ҳал кардани масъалаи додашуда тавлид мешавад. Бидуни чунин фаҳмиш, эҳтиёҷ барои ҷустуҷӯ пайдо намешавад. Масъалаи ниҳоят мушкил ё масъалаи ниҳоят сабук барои хонандагон вазъияти проблемавиро ба миён намеоварад. Ҳар як фан дорои вазифаҳои маҳдуди худ, воситаю объектҳои тадќиќоти худ мебошад.Бояд гуфт, ки ҳамаи илмҳо барои ҳалли як масъала, донисташавии дунёи материалӣ равона карда шудааст. Асосҳои методологии методикаи таълим фалсафаи диалектики ва таърихҳ ба ҳисоб меравад. Донистани ќонунҳои асосии материализми диалектики ба олимони методист ва муаллимон имконият медиҳад, ки онҳо моҳияти таълими забони хориҷиро дар мактаб возеҳу равшан фаҳмонида тавонад.Яъне вобаста ба асосҳои диалектика протсесси таълимии забони хориҷҳ ҳамчун системае, ки ба он ҳамаи омилҳои таълим алоќаманданду вобастаанд, таҳлил карда мешавад. Чунин система мунтазам дар ҳаракат аст,он усулҳои кӯҳнаю бесамарро барои шароити нва иваз мекунад.Методи диалектики алоќаи мустаҳками шаклу мазмун, назарияю амалияро таълим медиҳад, киин барои муаллими забони хориҷҳ хеле муҳим аст. Барои азхудкунии матни хаттҳ ва даҳонҳ муаллим бояд мунтазам шаклҳои кори истифода кунад, то ки хонандагон матнро наѓзтар аз худ карда тавонанд. Ба комёбиҳо ноил гардидани муаллим ба он вобаста аст, ки маҳорату малакаҳои нутќи хонандагон ба чи андоза инкишоф ёфтаанд, яъне хонандагон забони хориҷиро ба кадом дараҷа аз худ кардаанд.Ба ҳамин тариќ мувофиќи методҳои диалектикуаллим бояд проблемаҳои актуалию рӯзмарaро дуруст ба роҳ монад ва ҳал кунад.

Инчунин ӯ бояд роҳу методҳои самараноки тадќиќотиро муайян намояд[33, с.131].

Натиҷаи тадќиќот ва таҷрибаи беҳтарин муаллимони мактабҳо нишон медиҳанд, ки барои он, ки истифодаи дастурҳои намоишҳ ҳангоми дарс дар ҳаќиќат барои таълимро самаранок гардонидан бояд шартҳои зерин амалҳ гарданд: мавҷудияти маҷмӯи васоити техникҳ ва дастурамалҳо барои онҳо дар мактаб, донистан аз тарафи муаллим фонди дастурамалро, банаќшагирии дуруст ва истифодаи он, интихоби маҷмӯаи дастурамалҳои таълимҳ, аз ҷумла намоишҳ, ки ба муаллим барои ҳалли масъалаҳои ҷудогона кӯмак мерасонад, ва дар охир, тайёрии методиву техникии муаллим мебошад.Санҷиш, чи тавре ки аён аст, ќисми ҷудонашавандаи раванди таълим мебошад ва вазифаи алоќаи дутарафаро миёни хонандагон ва муаллим иҷро мекунад.Таълим бо истифодаи васоити компютерҳ ба гурӯҳи методҳои шиддатнок мансуб аст, аммо истифодаи сохторҳои гиперматнии маводи таълимҳ имконият медиҳад то системаи кушоди таълими шиддатнок ташкил шавад. Таълим фасеҳ мешавад, ки ба наќшаи таълим ва маҳфилҳои ҳатмии синфҳ вобастагҳ надорад.Наќши муаллим вобаста ба дараҷаи мукаммалии технологияҳо бештару бештар ба роҳбарии раванди таълим бурда мерасад, аммо ин таъсири онро ба фаъолияти даркҳ кам намекунад ва онро дар аз доираи раванди таълим намебарорад [23, с.164-165].

Таълим – раванди мураккаб ва бисёрзинаи ташаккули хусусиятҳои касбҳ ва шахсҳ мебошад, аммо муоширати зинда дар раванди тарбияи шахсият асоси мавҷудияти ҷамъияти инсон мебошад.Истифодаи системаҳои машќҳ бештар дар мактаби асосҳ барои коркард ва мустаҳкамкунии маҳорату малака муфид мебошад. Дар инҷо барномаҳои намуди санҷишҳ-машќҳ истифода мешаванд: ќадам ба ќадам хонандагон маълумоти муайянро мегиранд, ки ба роҳи дуруст баён кардани донишҳои азхудкарда оварда мерасонад. Чунин барномаҳоро метавон ба намуди барномаҳои урфии таълим мансуб донист. Вазифаи хонандагон аз он иборат аст, ки то

амрро ќабул намуда ба он ҷавоб гардонанд, маводи тайёри барои маќсади чунин шакли таълим пешбинишударо такрор ва аз худ кунанд.

Вазифаҳои номбурда, агар муаллим принсипҳои номбурдаро риоя кунад, сохтори раванди таълим беҳтар мегардад.Барои ин шаклҳои гуногуни фаъолияти таълимҳ лозиманд, ин ҳам корҳои фронталҳ барои азхудкунии донишҳои муҳим, корҳои гурўҳҳ ва ё ҷуфт барои азхудкунии малакаҳои муайяни таълимҳ, бозиҳои дидактикҳ ва ѓ. Таҷрибаи кор дар ин самт бо сабабҳои аниќ ҳоло кам аст, дар муддати кўтоҳ аз худ кардани синфи компютерҳ муаллим мехоҳад аз сабаби хурсандҳ аз он самараи биёстаре дар муддати кўтоҳ гирад. Барои ҳамин омўзгор ҳангоми хоҳиш доштанаш ҳамеша имконияти истифодаи маводи саҳеҳро, ё барои хонандагони алоҳидаи гурўҳаш ё барои гурўҳи муайян, пайдо карда метавонад. Маводҳоро барои дарсҳои забони хориҷҳ ва курсҳои пурраи омўзиширо дар мамалакати мо ва дар аксари мамлакатҳои дигар метавон барои ҳама намуди хонандагон пайдо кард.

Имкониятҳои истифодаи технологияи мултимедиро (компютерро) барои омўзиши забони олмонҳ шартан ба 3 категория ҷудо кардан мумкин аст:

1.Компютер тавре ба программа дароварда мешавад, ки он ба амалиётҳои алоҳидаи истифодабаранда аҳамият дода, миќдори миќдори бузурги иттилоотро коркард карда, онро ба ќисматҳо ҷудо мекунад.

2.Компютер имконият медиҳад, ки маълумот ҷустуҷў гардида, ба хотира гузошта шуда, коркард карда шавад. Масалан, истифодабаранда тавассути клавиатура метавонад матнро чоп кунад, онро таҳрир намуда, ба сабти аудио ё видео пайваст кунад, чоп кунад, онро дар диски сахт, дискет, CD-ром ё DVD сабт намояд ва бо почтаи электронҳ ба ҷойе фиристад.

3. Компютерҳо бо шабакаҳои минтаќавҳ ва байналмиллалҳ пайваст гардида имконият доранд, ки дилхоҳ маълумотро ба даст оранд.

Ба воситаи компютер раванди хеле мураккабро автоматҳ кунонидан мумкин аст. Тавассути компютер вазифаҳои омўзгор ва машѓулиятҳои

аудиторӣ иваз карда мешаванд.Худомӯзҳои компютерӣ. Алҳол дар бозори маҳсулоти мултимедӣ миқдори зиёди воситаҳои худомӯзӣ дар шакли CD-ром мавҷуд аст, ки дар он курсҳои гуногун барои омӯзиши мустақилонаи забони олмонӣ бо матну машқҳои таълимӣ пешкаш мегарданд.

Худомӯзи электронӣ чунин имкониятҳоро пешниҳод менамояд:

1. тартиб додани барномаи фардии таълим вобаста ба завқ ва имкониятҳои хонандаи мушаххас;

2. ҳангоми таълим истифода намудани матнҳое, ки худи хонандагон интихоб намудаанд (масалан, мақолаҳо аз рӯзнома, мактубҳо ва ғайра);

3. ҳамкорӣ бо дигар хонандагон;

4. шаклҳои таҳрир (масалан, зери хатоҳохат кашидан, зери хато хат кашида онро ислоҳ кардан, зери зхато хат кашида онро эзоҳ додан).

Хулосаи доир ба боби якум.

Гузаштан ба технологияи нави таълим асосан аз солҳои 90-уми асри 20 оғоз ёфтааст. Яъне моҳияти таълим аз ҳосил намудани дониш ва малака ба инкишофи қобилият ва истеъдод мегузарад. Асоси таълимоти муосирро консепсияи психологие ташкил мекунад, ки дар заминаи он инкишофи шахсият дар тамоми намудҳои фаъолияти нутқ дар назар дошта мешавад. Аз рӯи чунин талабот ба равияҳои инкишофи шахсият ва фаъолиятнокии шогирд аҳамияти махсус дода мешавад.

Тавре ки Президенти кишвар Э. Раҳмон ҳануз соли 1995 қайд кардааст, ки мактаби олӣ бояд мавриди ислоҳоти қатъӣқарор гирад, зеро он дар тайёр кардани мутахассисон аз кишварҳоиҷаҳон хело ақиб мондааст. Чунин камбудӣбаҷамъият зарари моддӣ ва маънавӣ мерасонад. Зарурияте ба миён омадааст, ки мундариҷаи таҳсилоти олӣ пурра аз нав дида баромада шавад[97, с.36].

БОБИ 2: Технологияи иттилотиву комуникативҳ инкишофи раванд ва ташкилу идораи таълим.

2.1.Технологияи иттилоотиву комуникативӣ дар инкишофи фаъолияти маърифатнокӣ ва эҷодии хонандагон

Ислоҳоти системаи маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикисон ба рушду такомули мундариҷа ва сохти маълумот, аз ҷумла бозомӯзҳ ва такмили ихтисоси кормандони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумҳ ва олҳ равона карда шудааст. Ќонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», Консепсияи миллии маълумот ва Стандартҳои давлатии таҳсилот ҳуҷҷатҳое мебошанд, ки системаи маълумоти Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба сатҳи ҷаҳонҳ бардошта, рушду инкишофи минбаъдаи соҳаи маорифро муайян мекунанд. Дар Консепсияи миллии маълумоти кишвар зарурати омӯзиши забони хориҷҳ барои инкишофи ҷомеа чунин таъкид шудааст: «Зарурати омӯзиши забони хориҷиро ҳамчун сарчашмаи дониш барои омӯхтани илму фарҳанги дунё, прогресси илмию техникҳ ва воситаи муошировати байни миллатҳо бояд ба эътибор гирифт»[59, с.74].

Дар доираи равияҳои муосир дар инкишофи маълумоти педагогҳ таълимот ҷиҳати рӯ овардан ба инкишофи шахсияти хонанда яке аз ҷойҳои муҳимро ишѓол мекунад. Консепсияи рӯйоварҳ ба инкишофи шахсияти хонанда ба муносибатҳои фаъолиятнокҳ ва фарҳангҳ такя мекунад. Яке аз идеяҳои пешбари консепсияи мазкур таѓйир ёфтани маќоми омодагии фаннҳ дар маълумоти педагогҳ мебошад, ки мувофиќи он тавачҷӯҳи асосҳ аз омӯзиши фан чун маќсади таълим ба омӯзиши фанни таълимҳ ҳамчун воситаи инкишофи хонанда равона карда мешавад.

Таҳти муносибати фаъолиятнокӣ чунин тарзи ташкили фаъолияти таълимӣ-маърифатии хонанда фаҳмида мешавад, ки дар он талаба на ҳамчун шунавандаи оддӣ, балки чун иштирокчии фаъол дар раванди таълим ба ҳисоб меравад. Тибқи чунин таълимот талаба барои омодагӣ ба таҳсил дар баробари майлу хоҳиш, инчунин бояд саъю кӯшиши фаъол дошта бошад. Дар чунин ҳолат вазифаи омӯзгор вобаста ба мақсади таълим аз интихоби технологияи мувофиқ иборат мегардад. Фаъолиятнокии омӯзгор низ тағйир меёбад: ӯ аз таълимдиҳандае, ки талабагон бо ёрии ӯ танҳо малакаҳои педагогӣ ҳосил мекарданд, нақши мушовиреро мебозад, ки дар ҳамкорӣ бо шогирдон фаъолияти касбии ояндаи онҳоро тарҳрезӣ мекунад. Ба ҳамин муносибат ҳамгироии технологияи таълим мавқеи муҳимро ишғол мекунад. Дар хонандагон хоҳиши маърифатнокшавӣ ба вуҷуд омада, онҳо дарк мекунанд, ки омӯзиши забони хориҷӣ на танҳо мақсади амалии ёд гирифтани забонро дорад. Дар баробари он, вай барои инкишофи фикрии шогирдон, омӯзиши фанҳои ҳамгиро ва гирифтани маълумот мусоидат мекунад. Ҳамин тариқ, дар пайравӣ ба муносибати фаъолиятнокӣ ваҷҳҳои омӯзиши забон асоси педагогии таълими забони хориҷро ташкил мекунанд[27, с.128].

Вобаста ба гуманизатсияи таълим бо мақсади инкишоф додан ва ташакул ёфтани муносибатҳои байниҳамдигарии шогирд ва устод, ки дар асоси эҳтиромияти ҳуқуқи ҳар як инсон, дар заминаи нигаҳдорӣ ва беҳдошти саломатии онҳо, риояи обрӯю эътибори онҳо ва инкишофи шахсияти хонанда ба амал меояд, аксар вақт муносибатҳои методологии инкишофи шахсият ва салоҳиятнокӣ дар алоқамандӣ бо ҳамдигар амал мекунанд. Сабабҳои чунин алоқамандӣ пеш аз ҳама дар модернизатсия ё дар навгардонии таҳсилот, интегратсия (пайвастшавӣ ба муҳити таҳсилотии ҷаҳон) ва технологизатсия ба амал омадааст.

Муносибати руйоварӣ ба инкишофи шахсият риояи муносибати методологӣ дар инкишофи фаъолияти педагогӣ мебошад, ки он тавассути такя намудан ба системаи ба ҳам алоқаманди мафҳумот, идея ва тарзҳои

таъмини раванди худмаърифатшавӣ, худомӯзӣ ва худтатбиќкунӣ, инчунин инкишофи фардии шахсро дар бар мегирад.

Моҳияти муносибати инкишофи шахсият ин рӯйоварӣ ба татбиќи ҷараёни педагогӣ барои инкишофи шахсият ҳамчун маќсад, субъект, натиҷа ва самаранокии он мебошад. Бинобар ин шахсияти шогирд бояд ҳамаҷониба ќадр карда шавад. Озодии интелектуалӣ, фикрӣ ва ахлоќии ӯ, инчунин эҳтироми ӯ риоя бигардад.

Наќши омӯзгор дар инкишофи шахсияти шогирд бузург аст. Дар шароити ҳозира дар назди таҳсилоти педагогӣ вазифаҳои нав ба нав, пеш аз ҳама тайёр намудани омӯзгори гуманист (инсондуст) ба миён омадааст. Модели муосири муаллим - тарбия намудани омӯзгор ҳамчун фарди соҳибкасб, босалоҳият, эҷодкор ва дорои сифатҳои ахлоќию гуманистиро дар назар дорад. Омӯзгори муосир бояд дорои намунаи фаъолияти педагогӣ бошад, усули гуманистии муносибати байниҳамдигариро бо хонандагон дошта бошад. Яъне бо хонандагон барои дарёфти арзиш ва нормаҳои рафтор кӯшиш бикунад.

Ташаккули шахсияти инсон ин таѓйироти мунтазам ва системаи душвори муносибати инсон ба муҳити атроф, табиат, меҳнат ва дигар шахсон мебошад. Инкишофи шахс бояд ҳаматарафа дар ягонагии воҳидхои ҷисмонӣ ва аќлӣ ба амал оварда шавад[100, с.135].

Барои он, ки неруи эҷодии талаба кушода шавад, хеле муҳим аст, ки омӯзгор ӯро ба кадом самт равона мекунад. Неруи эҷодӣ мавҷудияти ќобилият, истеъдод, шавќу завќ ва маҳоратро дар шахсият дар назар дошта, барои инкишофи ин хусусиятҳо мусоидат менамояд. Мавҷудияти хусусиятҳои номбурда наќши тасаввур кардан ва эҳсос намуданро ба миён меорад, ки он барои рушди фаъолияти фикрии шогирд дар иҷрои инкишофи шахсияти ӯ кумак мерасонад. Дар омӯзиши забони олмонӣ наќши технологияи компютерӣ бузург аст, зеро на ҳар як китоби дарсӣ ба талаботи имрӯзаи маориф ҷавобгӯ аст. Ҳангоми истифода аз барномаҳои компютерии таълимӣ зарур аст, ки истифодабарии он барои ҳар як хонанда ва гурӯҳи

хонандагон санҷида шавад. Зеро пайдоиши технологияи компютерҳ маќсади наверо дар омӯзиши забони хориҷҳ ба миён меорад. Яъне донистани забон муоширатро тавассути почтаи электронҳ ва ҷустуҷӯи иттилоотро аз Интернет дар назар дорад. Аксари хонандагон чунин омилро ќайд кардаанд, ки бо пайдошавии Интернет имконияти муошират бо соҳибзабонон (олмониён) хеле афзуд ва чунин ҳолат ҳавасмандии онҳоро ба забони олмонҳ зиёд гардонид[113, с.84].

Барои азхудкунии матни хаттҳ ва даҳонҳ муаллим бояд мунтазам шаклҳои кори истифода кунад, то ки хонандагон матнро наѓзтар аз худ карда тавонанд. Ба комёбиҳо ноил гардидани муаллим ба он вобаста аст, ки маҳорату малакаҳои нутќи хонандагон ба чи андоза инкишоф ёфтаанд, яъне хонандагон забони хориҷиро ба кадом дараҷа аз худ кардаанд.Ба ҳамин тариќ мувофиќи методҳои диалектикуаллим бояд проблемаҳои актуалию рӯзмарaро дуруст ба роҳ монад ва ҳал кунад.Дарс мӯъҷиза ё муқаддасотест,ки он дар ҷой ва вақти муайян,бо гурӯҳи муқараргашта,дар мавзӯи пешбинишуда аз тарафи омӯзгор ба роҳ монда мешавад.Он як навъсанъатест,ки аз омӯзгор дониши амиқ ва малакаю маҳоратҳои зарурииро баҳри амалигардониаш тақозо мекунад.Маҳз дар раванди дарс тамоми хусусиятҳои шахсияти омӯзгор ҳамчун инсон зоҳир мегардад ва он дар ташаккули сифатҳои шахсии толибилмон нақши муайян мегузоранд. Одатан, кор аз пурсиши вазифаи хонагӣ сар шуда,бо баёни мавзӯи нав, мустаҳкамкунии он ва супориши вазифаи хонагӣ ба охир мерасад. Тавре ки то имрӯз идома дорад, симои асосӣ дар дарс омӯзгор ба ҳисоб меравад.Бар хилофи толибилмон, ки аксар вақт ороманд ва фаъолияти баланди маърифатӣ нишон медиҳанд, омузгор серғайрат ва фаъол аст,яъне савол мегузоранд, нақл мекунанд, нишон медиҳад,сӯҳбат мероянд, кор мекунад ва ғайра.

2.2.Ташкилу идораи раванди таълим ва омилҳои асосӣҳангоми корҳои гурӯҳӣ

Татбиқи технологияи пешқадами таълим дар шароити Ислоҳоти системаи маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистони соҳибистиқлол ба рушду такомули мундариҷа ва сохти маълумот равона карда шудааст. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» [60, с.72]. Консепсияи миллии маълумот ва Стандартҳои давлатии таҳсилот ҳуҷҷатҳое мебошанд, ки системаи маълумоти Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба сатҳи ҷаҳонҳ бардошта, рушду инкишофи минбаъдаи соҳаи маорифро муайян мекунанд. Ба ҳамин муносибат истифодаи технологияи муосири таълим дар омӯзиши забонҳои хориҷҳ хеле судманд аст. Дар Консепсияи миллии маълумоти кишвар зарурати омӯзиши забони хориҷҳ барои инкишофи ҷомеа чунин таъкид шудааст: «Зарурати омӯзиши забони хориҷиро ҳамчун сарчашмаи дониш барои омӯхтани илму фарҳанги дунё, прогресси илмию техникҳ ва воситаи муоширати байни миллатҳо бояд ба эътибор гирифт» [59, с.74].

Дар доираи равияҳои муосир дар инкишофи маълумоти педагогҳ, тавре ки қаблан қайд карда шуд, таълимот ҷиҳати рӯ овардан ба инкишофи шахсияти донишомӯз яке аз ҷойҳои муҳимро ишғол мекунад. Консепсияи рӯйоварҳ ба инкишофи шахсияти шогирд ба муносибатҳои фаъолиятнокҳ ва фарҳангҳ такя мекунад. Яке аз идеяҳои пешбари консепсияи мазкур тағйир ёфтани мақоми омодагии фаннҳ дар маълумоти педагогҳ мебошад, ки мувофиқи он таваҷҷӯҳи асосҳ аз омӯзиши фан чун мақсади таълим ба омӯзиши фанни таълимҳ ҳамчун воситаи инкишофи хонанда ё донишҷӯ равона карда мешавад. Таҳти муносибати фаъолиятнокҳ чунин тарзи ташкили фаъолияти таълимҳ-маърифатии донишомӯз фаҳмида мешавад, ки дар он шогирд на ҳамчун шунавандаи оддҳ, балки чун иштирокчии фаъол дар раванди таълим ба ҳисоб меравад[57, с.360-362]. Тибқи чунин таълимот донишҷӯ барои омодагҳ ба таҳсил дар баробари майлу хоҳиш, инчунин бояд саъю кӯшиши фаъол дошта бошад. Дар чунин ҳолат вазифаи омӯзгор вобаста ба мақсади таълим аз интихоби технологияи мувофиқ иборат мегардад. Фаъолиятнокии омӯзгор низ тағйир меёбад: ӯ аз таълимдиҳандае, ки донишҷӯён бо ёрии ӯ танҳо малакаҳои педагогҳ ҳосил мекарданд, нақши

мушовиреро мебозад, ки дар ҳамкорҳ бо шогирдон фаъолияти касбии ояндаи онҳоро тарҳрезҳ мекунад [58, с.36]. Ба ҳамин муносибат ҳамгироии технологияи таълим мавќеи муҳимро ишѓол мекунад. Дар донишҷўён хоҳиши маърифатнокшавҳ ба вуҷуд омада, онҳо дарк мекунанд, ки омўзиши забони хориҷҳ на танҳо маќсади амалии ёд гирифтани забонро дорад. Дар баробари он, вай барои инкишофи фикрии шогирдон, омўзиши фанҳои ҳамгиро ва гирифтани маълумот мусоидат мекунад. Ҳамин тариќ, дар пайравҳ ба муносибати фаъолиятнокҳ ваҷҳҳои омўзиши забон асоси педагогии таълими забони хориҷиро ташкил мекунанд.Усули «Шогирд дар наќши устод», «Конфронси матбуот», «Мусоҳибаи эҷодҳ», «Саволборон ва обутоби майна» барои бартараф намудани монеаҳои психологҳ, ташаккули ќобилияти касбию муоширатҳ, инкишофи тафаккури интиќодии шогирдон ва ҳамкории бурдборонаи онҳо дар ҳалли проблемаҳои таълим мусоидат менамояд[59, с.78].

Барои босамар гузаштани чунин технологияи кор муаллим бояд ба донишҷўёни лаёќадманд ва хеле пешќадам такя бикунад. Донишҷўи лаёќадманд дар наќши устод аз рўи саволнома ҳамкурсони худро мепурсад. Аксар ваќт ҳамкурсон ба донишҷўи вазифаи муаллимро иҷро карда истода савол медиҳанд, ки ў низ бояд омодаи ҷавоб бошад. Агар ба ягон савол донишҷўи дар вазифаи устод буда ҷавоб гуфта натавонад, муаллим ба ў кўмак мерасонад. Ҳамин тариќ донишҷў дар наќши муаллим дар даврҳои дуюм ва сеюм дарси гузаштаро ҷамъбаст мекунад ва навбатро ба устод барои гузаштани дарси нав медиҳад.

Бартарии усули номбаршуда дар он аст, ки донишҷўён, аз як тараф, ба дарс омодагии хуб мегиранд, зеро онҳо ҳавасманд ҳастанд, ки тавассути фаъолиятнокиашон ҳангоми санҷиш ё имтиҳон ба таври маханикҳ баҳо гиранд. Аз ҷиҳати дигар, онҳо ҳаракат мекунанд, ки монеаҳои психологиро бартараф намуда, баҳсу мунозира кардан ва барои исботи аќидаи худ далел оварданро ёд гиранд ва худро дар наќши муаллим пин дошта, мустаќилона синфро идора карда тавонанд. Чунин салоҳиятнокҳ ва аз ўҳдаи кор

баромадан, бешубҳа, барои омӯзгори ҷавон ва роҳбари оянда хеле зарур аст. Фаъолии толибилмон танҳо аз гӯш кардани нақл ё сухани омӯзгор иборат асту бас.Ба корҳои мустақилонаи хонандагон тамоман эътибор дода намешуд.Аниқтараш,дар дарсҳо толибилмонро ба омӯзиши мустақилона ҳидоят намекунанд.Онҳоро мустақилона фаъолияти баланди маърифатӣ нишон намедоданд. Дарс на дар заминаи тафаккур,балки дар асоси хотир ба роҳ монда мешуд.Мутасифона, мушоҳидаҳо собит мекунанд,ки на ҳар шахс имконияту лаёқати ба худ ва дигарон ҳаққонӣ ва холисона баҳо доданро дорад. Баройи рафъи ин душворӣ ва дар толибилмон тарбия кардану ташаккул додани маҳорати баҳо дода тавонистан ба имкониятҳои худ ва атрофиён дар раванди таълим аз методи гурӯҳи маҒалкунанда истифода мебаранд.Ин метод дар адабиёти методӣ бо номҳои гуруҳи замбӯрвор коркунанда, гуруҳи мутаашаккил,ҳамкори ва ғайра ёдрас мешавад.Мутобиқи талаботи ин метод ҳамгоми иҷройи супориш тақсими вазифаҳо дар асоси баэътиборгирии қобилияту имкониятҳо, шавқу ҳавас ва рағбати ҳар як аъзои гурӯҳ бояд сурат гирад.Муваффақияти кори гурӯҳ аз тақсимоти дурусту мақсадноки вазифаҳо ва масъулгардонии шахсони алоҳида вобаста аст.Истифода ва татбиқи ин метод дар таълим дар толибилмон малакаҳои тақсимоти дурусти меҳнатро азрӯи қобилияту имконият ташаккул дода, маҳорати эҷодкорӣ,худбаҳодиҳӣ,муҳокимаронӣ, мулоҳизакорӣ, ҳозирҷавобӣ, қарорқабулкунӣ ва монанди инҳоро вусъат мебахшад ва сифатнокиро дар дарс таъмин менамояд. Бинобар ин дар чунин шароит бо максади омузиши забони хоричи вазифаи ичтимои ва касбие меистад, ки онхо ба донишчуйён касбхои ояндаро пешкаш кунанд ва дар шароити бисёрзабони бо як ё ду забони хоричи муоширaт карданро омузанд. Дар чунин холат ахамияти мактаби олие, ки дар он донишчуйён мехонанд, калон аст. Робитаи донишчуйён бо кишвархои хоричи, хамкории байни омузгору донишчуй ва донишчуйён байни хам ва ташкили дарс дар сатхи бахсу мунозира хело ахамиятнок аст. Дар чараёни чунин тарзи

таълим дар баробари гирифтани дониши касби шахсияти донишчуй низ инкишоф дода мешавад[85, с.108].

Равияи инкишофи шахсият ин инкишоф додани донишчуй хамчун фард хам аз чихати чисмони ва хам аз чихати аклони мебошад. Донишчуй бояд дар баробари гирифтани донишхои предмети ба равияи кори таткикоти равона шавад. Донишчуйёни забони олмони дар зарфитахсил дар мактаби оли зинахои шогирд, таълимдиханда (шогирди устод) ва устодро аз сар мегузаронанд. Тавре ки профессор Элконин гуфтааст «мактаби олиро натанхо хамчун макон ва замони таълимгиридонист, балки он маконе мебошад, ки дар он ба воярасии чавонон ва духтарон ба амал меояд[55, с.65].

Гузаштан ба технологияи нави таълим асосан аз солхои 90-и асри 20 огоз ёфт. Яъне мохияти таълим аз хосил намудани дониш ва малака ба инкишофи кобилият гузашт. Асоси таълимоти муосирро кансепсияи психологие ташкил мекунад, ки дар заминаи он инкишофи шахсият дар тамоми намудхои фаъолияти нутк дар назар дошта мешавад. Аз руи чунин талабот ба равияхои инкишофи шахсият ва фаъолиятнокии шогирд ахамияти асоси дода мешавад. Тахти равияи фаъолиятноки чунин тарзи ташкили фаъолияти таълимии хонандагон фахмида мешавад, ки тибки он хонанда на хамчун шунавандаи пассиви дониш, балки худ дар раванди таълим фаъолона иштирок мекунад.Дар ин раванд воситахои гуногуни ташкили кор амал мекунад. Донишчуй натанхо барои аз худ намудани забон шавку завки зиёди мативатсия дошта бошад, балки у бо хохиши том фаъолона дар машгулиятхо иштирок кунад. Вазифаи муаллим бошад аз интихоб намудани техналогияи зарури таълим иборат аст. Фаъолияти омузгор низ дар чунин шароит тагир меёбад. У натанхо донишдиханда, балки ба шогирдон хамкор, маслихадчи низ мебошад. Яъне устоду шогирд якчоя лоихаи навро тартиб медиханд[25, с.80].

Ҳар як компютер бо барномаҳои стандартҳ барои коркарди матн, график, садов а симо (сурат) муҷаҳҳаз гардидааст, ки он метавонад барои

омодагии омӯзгор ба дарс муфид бошад. Аз ҷумла, редакторҳои муосири матни ба омӯзгор имконият медиҳанд, ки хеле зуд маводи чопиро барои гурӯҳ омода созад ва сифати он аз сифати маҳсулоти нашриёт кам набошад. Дар маводҳои мавҷуда ба зудҳ тағйирот даровардан мумкин аст. Аз ҷумла, ба он ҷой кардани ќисматҳо аз дигар матн, даровардани тағйиротҳо ва ѓайра.

Хонандагон метавонанд бо истифода аз луѓат ва сарчашмаҳои электронҳ маводи сабтнамударо ҷиҳати мавҷудияти хатоҳои орфографҳ, пунктуатсионҳ ва грамматикҳ тафтиш намуда, бевосита ба матн тағйирот дароранд. Пайдо гардидани воситаҳои раќамии иттилоотҳ аз CD-rom, DVD ва ѓайра, афзун гардонидани хотираи компютер ва такмили барномаҳои компютерҳ (аз ҷӯмла, муҳаррири компютерии матн) барои истифодаи маълумотдиҳандаҳои мултимедии мураккаб дар шароити хона низ имконпазир гардиданд. Системаҳои маълумотдиҳандаи муосир аз матн, садо, сурат ва тасвири видео иборат аст. Дар чунин шароит истифодабаранда на танҳо аз як ќисмат зуд ба ќисмати дигар гузарад, балки ин ё он маълумотро бо шарҳу эзоҳи худ пурра гардонад ё матн, садо ё тасвирро ба матнҳои дигар гузаронад.

Як теъдоди зиёди барномаҳои мултимедии дидактикҳ нагардида мавҷуданд, ки онҳо асосан барои соҳибзабонон пешбинҳ шудаанд, на барои шахсоне, ки забони хориҷиро меомӯзанд.

Ба чунин барномаҳо дохил мешаванд: энсиклопедияҳо доир ба соҳаҳои гуногуни дониш, бозиҳо, маълумотномаҳо ва маводҳои таълимҳ барои намояндагони касбҳои алаоҳида, асарҳои адабиёти бадеие, к ибо расмҳо, порчаҳои синамо, намоишномаҳои театрҳ ва шарҳу эзоҳ ва иќтибоси рӯзномаҳо ва ѓайра таэмин гардидаанд.

Тавре ки то имрӯз идома дорад, симои асосӣ дар дарс омӯзгор ба ҳисоб меравад.Бар хилофи толибилмон, ки аксар ваќт ороманд ва фаъолияти баланди маърифатӣ нишон медиҳанд, омузгор серғайрат ва фаъол аст,яъне савол мегузоранд, наќл мекунанд, нишон медиҳад,сӯҳбат мероянд, кор

мекунад ва ғайра.Фаъолии толибилмон танҳо аз гӯш кардани нақл ё сухани омӯзгор иборат асту бас.Ба корҳои мустақилонаи хонандагон тамоман эътибор дода намешуд.Аниқтараш,дар дарсҳо толибилмонро ба омӯзиши мустақилона ҳидоят намекунанд.Онҳоро мустақилона фаъолияти баланди маърифатӣ нишон намедоданд. Дарс на дар заминаи тафаккур,балки дар асоси хотир ба роҳ монда мешуд.Аз ин рӯ, он наметавонист ба равнақи тафаккур мусоидат карда,боиси рушди қобилиятҳои эҷодии толибилмон гардид. Дарс метавонад дорои мақсаду вазифаҳои мушаххас бошад.Сохтори он ба мазмун,метод ва усулу тарзҳои таълим, ки дар раванди дарс истифода мешаванд,вобастаги дорад.Бояд ќайд кард, ки одамон бо ёрии воситаҳои дигар, аз ќабили имову ишора, сигналҳо ва аломатҳои гуногун бо ёрии мусиќҳ, наќќошҳ низ фикри худро баён мекунанд, вале ҳамаи инҳо дар назди забон ёрирасон ва маҳсули забон аст.Нуќтаи дигареро бояд ќайд намуд, ки забон ба предмету ҳодисаҳои ҳаќиќати объективҳ як хел ном мегузорад, ки он барои ҳамаи аъзоёни ҷамъият ба мансабу синфи онҳо нигоҳ накарда, ягона аст. Чигунае, ки ба мо маълум аст, тамоми забонҳои рўи дунё таърихи зиёдеро аз сар гузаронида баъзе аз онҳо дар печутоби таърих аз байн мераванд ва бархе аз онҳо то давраи аълои инкишофи худ омада мерасанд.Омӯзгор бояд мувозинати байни донишандӯзии анъанавиро, ки бештар ба таври умумӣ ба амал меояд ва донишомӯзии самаранокро, ки ба мустақилияти тафаккури толибилмон асос меёбад. Омӯзгори дорои қобилиятҳои дидактикӣ метавонад дар мавриди зарурӣ мавзӯъро ба шароит мутобиқат намояд.Ба маҳорати касбӣ на танҳо дастрас баён намудани мавод ва додани донишҳо, инчунин қобилияти ташкили кори мустақилонаи толибилмон, ҳидоят кардан ба дарёфти мустақилонаи донишҳо, моҳирона идора намудани раванди фаъолияти таълим ва равонасозии он ба самти зарурӣ низ дохил мешавад.

2.3.Аёният дар таълим ва дараҷаҳои самаранокии

фаъолияти омӯзгор

Раванди омӯзиши технологияи компютерҳ як ќатор навгониҳо ва масолеҳи техникию илмиро ба инсоният таќвият мебахшад, ва инчунин дараҷаи баланди илмиро дар илми имрӯзаи мо таќозо менамояд. Истифода бурдани тахтаи электронҳ, ва нишон додани филмҳо дар ин тахтаи бузурги акскунанда мешаванд. Ҳамин тариќ нишон додани филмҳо тариќи тахтаи электронҳ ба шахсият як ќатор малакаҳо таќвият мебахшад. Чунин намоишҳо имконият медиҳанд:

Диќќати хонандагонро ба лаҳзаҳои муҳими маълумоти пешниҳодшуда ҷалб мекунанд. Намунаи айёниятҳои маҳсулноки дар шакли схемаҳо, диаграммаҳо, ва ѓ. тайёр мекунанд. Ҳамзамон ба чанд намуди хотира таъсир мерасонанд: бинoҳ, шунавоҳ, эмотсионалҳ.

Васоити таъминоти барномавии тайёр кардани намоишҳо дар бозор мавҷуд буда, бидуни барномасозҳ дар муддати кӯтоҳ тайёр кардан, дар ваќти лозима таѓйир додани намоиши компютерҳ имконият медиҳанд. Яке аз барномаҳои муфид барои тайёр кардани намоишҳо ин Microsoft Power Point мебошад. Вай ба муаллим имконият медиҳад, то дар муддати кӯтоҳ намоишҳои худро созад. Намоишҳои рангоранг шавќу завќи хонандаро зиёд мекунанд. Онҳо масъалаҳои истифодаи маводи айёниро ҳал мекунанд. Дар системаи анъанави тайёр намудани кадрхои педагоги дар маркази диккат раванди таълиме меистад, ки дар асоси он муносибати иштироккунандагон ба тарзи субъективию объективи ба амал оварда мешавад. Дар чунин муносибат субъект, яъне омузгор дар шароити махдуд карор дорад ва фаъолияти у танхо дар асоси накша ва барномаи таълими чараён мегирад. Объект, яъне донишчуй бошад аз хар як фан донишхои муайянеро ба даст меорад. Роли у пассивона аз худ намудани дониш мебошад.

Зарурияти мактабхои хамагони аз омузгор талаб намуд, ки омузгорони фанни тайёр карда шаванд. Максади таълими забони хоричи аз худ намудани донишхои фанни буда, услуби рохбари итилоотию санчиши, услуби фаъолиятноки фармонфармои аз руи хуччатхои махсус ба амал

оварда мешавад. Ташаббуси хонанда ё донишчуй, тачрибаи шахсии у ба назар гирифта намешавад. Шакли ягонаи таълим нишон додан аз руи намуна, таклид , такрори аз хад зиёд, кориазиёд кардан иборат аст.

Тарчума аз забони хоричи ба модари ё баракс барои аз худ кардани вохидхои забони истифода бурда мешуд, на барои мукоиса намудан ва нишон додани фаркияти байни забонхо ва ошкор намудани сабаби ин фаркиятхо.

Мутобики кансепсияи миллии маълумоти ЧТ ва стандарти давлатии тахсилоти олии касби дар ЧТ холо тасавурот оид ба мохияти тахсилоти мактаби миёна ва оли катъиян (пурра) тагйир ёфта, самти стратегии таълим ва тарбия мукаррар гардида, мохияти гуманистии таълим татбик мегардад. Холо дар мактабхои миёна ва оли тадричан (охиста - охиста) равияхои нав дар назария ва амалия пайдо шудаанд. Хануз дар мохи декабри соли 1993 «Ќонун дар борaи маориф» кабул гардид, ки дар асоси он дар мактабхои миёна ва оли ислохот даровaрда шудааст.

Тавре, ки президенти кишвар Э. Рахмон хануз соли 1995 кайд кардааст «дар мактаби оли бояд ислохоти катъи даровaрда шавад, зеро ки он дар тайёр кардани мутахассисон аз кишвархои чахон хело окиб мондааст». Чунин камбуди ба чамъият зарари модди ва маънави мерасонад. Вакти он расидааст, ки мундаричаи тахсилоти оли пурра аз нав дида баромада шавад. Дар асоси чунин дастур холо дар мактабхои миёна тамоми китобхои дарси аз нав тахия ва нашр гардидаанд. Баъди истиклолият хамкории ЧТ бо кишвархои Гарб васеъ гардид. Шароитхои хуби тахсил ва кор барои чавонони точик дар кишвархои Гарб пайдо шуд. Махсулоти Точикистон дар бозорхои чахони чои худро пайдо кард. Шароити муфиде барои табодулоти донишчуён, мактабиён ва мутахассисон фарохам омад. Ба хотири чунин шароитхои муфид эътибори забони хоричи дар чомеаи точик низ баланд гардид. Забони хоричи аз фанни таълими ба як элементи базави (асоси) барои расидан ба максадхои шахси табдил ёфт. Дар баробари забонхои Гарб омузиши забони кишвархои хамсоя мисли хитои, японии,

куриёи, турки зарур гардид. Бинобар ин тайёр кардани намоиш аз тарафи омўзгор нигоҳи эҷодҳ, корҳои зиёди тайёрҳ ва дониши хуби компютериро талаб мекунад. Тайёр кардани слайдҳо, ки ҳар кадоми он бояд мантиќан дар доираи мавзўи дарс бошад. Намоиш дарсро рангоранг, диќќатҷалбкунанда мекунад.

Бартарияти намоишҳои мултимедҳ:

1. вобастагии айёниятҳои матнҳ, аудиоҳ ва видеоҳ;
2. имконпазирии истифода барои намоиш ҳамчун тахтаи мултимедии муштарак, ки барои аз худ кардани маводи лексикҳ, грамматикҳ ва услубиву фонетикҳ имконият фароҳам меорад;
3. имконпазирии истифодаи слайдҳои алоҳида ба ҳайси маводи рўидастҳ;
4. фаъолгардонии диќќати ҳамаи хонандагон;
5. таъмини маҳсулнокии дарк ва азхудкунии маводи нави таълимҳ;
6. баамалории санҷиши дониши нави азхудкарда ва системавикунонии маводи омўхташуда;
7. вобастагии корҳои мустаќилонаи беруназсинфҳ ва синфии хонандагон;
8. сарфи ваќти таълимҳ;

Ба онҳо мансубанд: таъсири муштарак – имконияти таѓйирёбҳ ва таъсир кардан ба фаъолияти амалкунанда; маҷмўияти маълумоти пешниҳодшаванда– имконияти роҳбарикунии намоиш; фосиланокҳ – комилияти мазмунии слайдҳои ҷудогона ва ё гурўҳи слайдҳо; мутобиќати барномавҳ – имконияти истифодаи объектҳо аз дигар барномаҳо, масалан аз замимаҳои MS Office; дастрасии асбобҳои техникҳ – кор карда тавонистани истифодабаранда бо маҷмўаи барномаҳои MS Office.Барои муаллим истифодаи соддаи MS PowerPoint аҳамияти махсус меорад. Объектҳои гуногуни информатсионҳ: матнҳо, маводи лексикиву грамматикҳ, тасвирҳо метавонанд вобаста ба имкониятҳои пешбарии слайдҳо муфидтар пешниҳод шаванд.

Дар дарси забони олмонҳ асосан намоишҳои таълимҳ нишон дода мешаванд. Онҳо аз рӯи фаъолияти нутќҳ фарќ карда метавонанд (ҳамгоми омӯзиши хониш, хат, суханронҳ ва ё шунавоҳ); аз рӯи намудҳои нутќ (ҳангоми омӯзиши лексика, грамматика ва ё фонетика); аз рӯи навъҳои такягоҳ (пурмазмунҳ, маънoҳ, шифоҳҳ, тасвирҳ). Истифодаи намоишҳои PowerPoint дар раванди таълим истифодаи машќҳои гуногуни забонҳ ва нутќиро осон мекунад: муќаллидҳ, гузоришҳ, трансформатсионҳ, тазаккурҳ.

Истифодаи намоишҳои компютерҳ дар дарс чунин имконият фароҳам меорад:

– шавќу ҳаваси хонандагон зиёд шавад;

– шумораи зиёди маводи тасвирҳ истифода шавад;

– дарс сермаҳсул гардад (бе назардошти ваќти дар тахтаи синф мерафта);

– хонандагон ба раванди мустаќили таълим ҷалб карда шаванд, ки махсусан барои мукаммалгардонии маҳорату малакаи онҳо зарур аст.

Аз ин рӯ метавон гуфт, ки барномаи PowerPoint ба муаллим имконият медиҳад, ки барои масҳалаҳои муайяни таълимҳ маводи таълимии басифатро тайёр кунад.

Вазифаи хонандагон аз он иборат аст, ки то амрро ќабул намуда ба он ҷавоб гардонанд, маводи тайёри барои маќсади чунин шакли таълим пешбинишударо такрор ва аз худ кунанд.Вазифаҳои номбурда, агар муаллим принсипҳои номбурдаро риоя кунад, сохтори раванди таълим беҳтар мегардад.

Омӯзгор дар тахтаи синф ягон мавзӯи дарсро менависад ва аз толибилмон хоҳиш мекунад,ки дар фосилаи вақти муайян ҳарчи зиёдтар оид ба мавзӯъръйхати калимаҳоро тайёр кунанд. Пас аз гирифтани супориш толибилмон бо ҳамдигар маслиҳат карда, ба ҳалли масъала омода мешаванд.

Имрӯзҳо аксари равоншиносон, педагогҳо ва сотсиологҳо ба масъалаи таълими самаранок рӯ оварда, фарқияти онро аз донишандӯзии

анъанавӣ, аз як тараф ва саҳми омӯзгорро дар омӯзиши самаранок аз тарафи дигар, муайян карда истодаанд. Ҳамзамон онҳо мехоҳанд муқара намоянд, ки кадом омӯзгор ва дорои чӣқобилиятҳо метавонад бо омӯзиши самаранок кору фаъолият намояд.Омӯзгор бояд мувозинати байни донишандӯзии анъанавиро, ки бештар ба таври умумӣ ба амал меояд ва донишомӯзии самаранокро, ки ба мустақилияти тафаккури толибилмон асос меёбад. Қобилияти шахсӣ аз омӯзгор пуртоқатӣ, ботаҳаммулӣ ва дар мавқеъ доштанро устувор буданро мехоҳад.

Омӯзгори дорои қобилиятҳои дидактикӣ метавонад дар мавридҳои зарурӣ мавзӯъро ба шароит мутобиқ намояд, душвориҳоро барои худ ошкор сохта, тариқи содаю фаҳмогардонӣ мушкилотро ба толибилмон дастрас намояд.Ба маҳорати касбӣ на танҳо дастрас баён намудани мавод ва додани донишҳо, инчунин қобилияти ташкили кори мустақилонаи толибилмон, ҳидоят кардан ба дарёфти мустақилонаи донишҳо, моҳирона идора намудани равди фаолияти толибилмон ва равонасозии он ба самти зарурӣ низ дохил мешаванд. Қобилияти академикӣ. Ин қобилиятҳои ба соҳа ва фанни худ доштаи омӯзгорро ифода менамояд. Омӯзгори қобилиятнок фанни худро на танҳо дар доираи барномаи таълим, балки хеле васеъ ва ҳаматарафа медонад. Доимо аз пешравӣ ва дастовардҳои соҳаю фанни мазкур огоҳ аст

Хулосаи боби дуввум

Бо шароити истиклолияти ЧТ дар тамоми сохахои хочагии халк аз чумла дар сохаи маориф низ тагиротхои кули ба амал омаданд. Аз чумла муасисахои тахсилотии нав ба мисли Литсей, Гимназия, донишкадахои хусуси ва донишгоххои тамоюлҳ ташкил гардиданд. Вобаста ба ин

накшахои таълими ва барномахои таълими низ мураттаб гардиданд. Доир ба фанни забони олмони аз китобхои дарсии мактаби миёна барои синфхои аз 5 то 11 нашр шуданд. Вобаста ба инкишофи илму маориф ва технологияи таълим дар кишвархои Аврупо ва Америко дар системаи маорифи ЧТ низ ислохот ба амал оварда шуд. Дар сохаи маориф чараёни хамгирои ё хамбастаги (интеграция) ба миён омад, ки он як чанд анъанахоро дар бар мегирад.

- инкишофи системахои дударачадор, ки дар асоси он донишчуй касби ояндаи хешро интихоб мекунад. (бакалаурият ва магистратура)
- сохиб гардидани донишчуйёни мактабхои оли бо технологияи информатсиони ва пайваст гардидан ба системаи интернет.
- чараёни интегратсия (хамгирои) мактабхои оли ба фазои тахсилоти Аврупо. Яъне дохил шудан ба раванди «Балон»
- нав намудани тахсилоти олии касби мутобики талаботи стандартхои чахони. Мураттаб сохтани стандартхои нав, накшахои таълимии нав, тагир додани муносибат ба технологияи таълим ва структураи нави идоракуни.
- гузариши мактабхои оли ба системаи худмаблаггузори.

Анъанахои номбурда албата ба чараёни тайёр намудани омузгорони касби таъсири худро мерасонад. Барои тайёр намудани омузгорон равия ва муносибатхои нав ба миён омадаанд.

Равия - мачмуи усул ва методхо барои таъсир расонидан ба кассе ё чизе барои аз худ намудани чизе ва барои пеш бурдани коре мебошад. Профессор Селевко мафхуми равияро хамчун комплекси воситахои педагоги медонад, ки он аз се кисм иборат аст:

1) мафхумхои асосие, ки дар чараёни омузиш рохбари ва табодули амалияи тарбияви хамчун вохиди асоси баромад мекунад.

2) принсипхое, ки хамчун коидахои асосии татбики фаъолияти педагоги баромад карда, барои интихоби мундарича, шакл ва воситахои ташкили раванди тарбияви таъсири мухим мегузорад. Инчунин таъсири он

ба услуби муоширант бо талабагон, волидайн ва хамкорон, инчунин барои бахогузори ба натичаи фаъолияти тарбияви чой дорад.

3) метод ва усулхои ташкили чараёни таълим, ки онхо ба системаи таълим мувофиканд. Равияи методологи ин стратегия мебошад, ки дар асоси назарияи мувофик барои дарёфти максади тадкикод равона шудааст. Вобаста ба проблемаи тайёрии касби интихоби ин ё он равия ба амал оварда мешавад. Вале дар ин рох барои интихоб ва истифодаи равияхои методологи душворихо ба миён меоянд. Дар курси мазкур мо ба тахлили равияхои гуногун машгул мешавем, ки дар байни онхо муосибати системаноки, фаъолиятноки, салохиятноки ва гайра чои асосиро ишгол мекунанд.

Хулосаи умуми

Воситаҳои нави информатсинҳ дар ҳаёти имрўзаи мо ҷои намоёнро ишѓол менамоянд. Онҳо дар дарсҳои забони хориҷҳ барои баланд бардоштани малака ва маҳорати донишҷўён истифода бурда мешаванд. Инчунин малака ва маҳорати донишўёнро инкишоф медиҳанд. Истифодаи технологияи информатсионҳ-муоширатҳ дар раванди таълиму тарбия барои мунтазам ва мушаххас кардани таълим кўмак мекунад, шавќи хонандаро

нисбати фан зиёд мекунад, барои аз хатогиҳо холҳ шудан ёри медиҳад. Истифодаи компютер ва воситаҳои таълимии раќамҳ дар омўзиши забони олмонҳ ба хонандагон кўмак мерасонад, монеаҳои психологиро дар раванди истифодаи забон ҳамчун воситаи муошират барҳам медиҳад.

Нисбат ба методикаҳои урфҳ ҳангоми истифодаи шаклҳои муштараки таълим хонанда шахси асосии амалкунанда мегардад ва худ роҳи омўзишро пеш мегирад. Муаллим дар ин радиф наќши мушовирро мебозад ва вазифаи асосии ў ташкил ва шавќоваркунонии раванди таълим мебошад.

Муаллими баландтаҷриба истифода дар ин ё он дарс ба наќша гирифта натанҳо маќсадҳои дидактикҳ, ки онҳоро ба ин восита дастрас мекунад, балки натиҷаи истифодаи онҳоро, кори иловагҳ бо хонандагонро муайян мекунад. Талаботи муҳим аз он иборат аст, ки ҳамон ваќт истифода бурда шавад, ки хонандагон ба он омода бошанд ва ба воситаи он маќсадҳои дидактикҳ ба даст оянд.Дарс бо истифода ба наќша гирифта, муаллим маводи таълимиро муайян мекунад, ки барои омўзиши он ҳатмист; аз фонди дастурамалҳо ҳамонашро мегирад, ки барои ҳалли масъалаҳои пешгузоштааш лозимаст; ҷои дастурамалро дардарс муайян мекунад; методикаи истифодаи онро ҳангоми дарс эҷод мекунад.

Дар системаи педагогҳ ҳамчун омили систематалаб пеш аз ҳама идея ва принсипҳо баромад мекунанд. Дар шакли идея ташакули шахсият ва хусусиятҳои касбии шогирд фаҳмида мешавад.

Ба сифати принсип самтҳои касбҳ, илмият, муттасилҳ ва системанокҳ, фардият, фаъолияти донишҷў, ҳамкории таълимҳ, ягонагии элементҳои структуравҳ, таълимот ва технологизатсия фаҳмида мешавад.

Маҳз барои ҳамин ҳам раванди ташаккули мутахассиси оянда бояд характери системанок дошта бошад. Дар даҳсолаи охир анъанаи гузариш ба системаи нави таълим ба миён омад, ки навоварии мазкур чунин шартҳоро ба миён овард:

1. Даст кашидан аз парадигмаи донишдиҳанда (танҳо баёни муаллим) ва гузариш ба раванди салоҳиятнок.

2. Ба ҷои муносибатҳои субъекту объективҳ гузаштан ба муносибатҳои субъекту субъективҳ.

3. Ба ҷои таълимот дар доираи як Фан гузаштан ба таълимоти интегративҳ (ҳамгиро).

Системаи таълим дар риояи чунин шартҳо пурсамар мегардад:

1. Системаи таълим ҳамон вaќт самаранок мегардад, ки агар мутобиќи замон бошад ва дар заминаи стратегияи инкишофи ҷамъият ва шахс асос ёбад.

2. Системаи таълим бояд ба инкишофи ояндаи ҷамъият равона гардад ва тараќиёти илму техникаро ба ҳисоб гирад.

3. Дар системаи таълим вобаста ба маќсад, мундариҷа ва технологияи таълим бояд муттасил шаклҳои таълимҳ ва механизими роҳбарҳ таѓир дода шавад.

Ислоҳоти системаи маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикисон ба рушду такомули мундариҷа ва сохти маълумот, аз ҷумла бозомўзҳ ва такмили ихтисоси кормандони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумҳ ва олҳ равона карда шудааст. Ќонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», Консепсияи миллии маълумот ва Стандартҳои давлатии таҳсилот ҳуҷҷатҳое мебошанд, ки системаи маълумоти Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба сатҳи ҷаҳонҳ бардошта, рушду инкишофи минбаъдаи соҳаи маорифро муайян мекунанд. Дар Консепсияи миллии маълумоти кишвар зарурати омўзиши забони хориҷҳ барои инкишофи ҷомеа чунин таъкид шудааст: «Зарурати омўзиши забони хориҷиро ҳамчун сарчашмаи дониш барои омўхтани илму фарҳанги дунё, прогресси илмию техникҳ ва воситаи муоширати байни миллатҳо бояд ба эътибор гирифт».

Дардоираиравияҳоимуосирдаринкишофимаълумотипедагогҳтаълимотҷиҳатирӯоварданбаинкишофишахсиятихонандаякеазҷойҳоимуҳимроишғолмекунад. Консепсияирӯйоварҳбаинкишофишахсиятихонандабамуносибатҳоифаъолиятнокҳвафарҳангҳтакямекунад. Якеазидеяҳоипешбариконсепсияимазкуртағйирёфтанимақомиомодагиифаннҳдармаълумотипедагогҳмебошад, кимувофиқионтаваҷҷӯҳиасосҳазомӯзишифанчунмақсадитаълимбаомӯзишифаннитаълимҳҳамчунвоситаиинкишофихонандаравонакардамешавад.

Таҳтимуносибатифаъолиятнокҳчунинтарзиташкилифаъолиятитаълимҳ-маърифатиихонандафаҳмидамешавад, кидаронталабанаҳамчуншунавандаиоддҳ, балкичуништирокчиифаъолдарравандитаълимбаҳисобмеравад. Тибқичунинтаълимотталабабароиомодагҳбатаҳсилдарбаробаримайлухоҳиш, инчунинбоядсаъюкӯшишифаъолдоштабошад. Дарчунинҳолатвазифаиомӯзгорвобастабамақсадитаълимазинтихоби технологияи мувофиқиборатмегардад. Фаъолиятнокииомӯзгорнизтағйирмеёбад: ӯазтаълимдиҳандае, киталабагонбоёрииӯтанҳомалакаҳоипедагогҳҳосилмекарданд, нақшимушовиреромебозад, кидарҳамкорҳбошогирдонфаъолиятикасбииояндаионҳоротарҳрезҳмекунад. Баҳаминмуносибатҳамгироиитехнологияитаълиммавқеимуҳимроишғолмекунад. Дархонандагонхоҳишимаърифатнокшавҳбавуҷудомада, онҳодаркмекунанд, киомӯзишизабонихориҷҳнатанҳомақсадиамалииёдгирифтанизабонродорад. Дарбаробарион, вайбароиинкишофификриишогирдон, омӯзишифанҳоиҳамгировагирифтанимаълумотмусоидатмекунад. Ҳаминтариқ, дарпайравҳбамуносибатифаъолиятнокҳваҷойҳоиомӯзишизабонасосипедагогиитаълимизабонихориҷироташкилмекунанд.

Вобастабагуманизатсияитаълимбомаќсадиинкишофдоданваташакулёфтанимуносибатҳоибайниҳамдигариишогирдваустод, кидарасосиэҳтиромиятиҳуќуќиҳарякинсон, дарзаминаинигаҳдорҳвабеҳдоштисаломатиионҳо, риояиобрўюэътиборионҳоваинкишофишахсиятихонандабаамалмеояд, аксарваќтмуносибатҳоиметодологииинкишофишахсиятвасалоҳиятнокҳдаралоќамандҳбоҳамдигарамалмекунанд. Сабабҳоичуниналоќамандҳпешазҳамадармодернизатсияёдарнавгардониитаҳсилот, интегратсия (пайвастшавҳбамуҳититаҳсилотиичаҳон) ватехнологизатсиябаамаломадааст.

Муносибатируйоварҳбаинкишофишахсиятриояимуносибатиметодологҳдаринкишофифаъолиятипедагогҳмебошад, кионтавассутитакянамуданбасистемаибаҳамалоќамандимафҳумот, идеяватарзҳоитаъминиравандихудмаърифатшавҳ, худомўзҳвахудтатбиќкунҳ, инчунининкишофифардиишахсродарбармегирад.

РУИХАТИ АДАБИЁТИ ИСТИФОДАШУДА

1. Адамский А. Школа сотрудничества. М.: 2000.223с.

2. Андреева Г.М. Социальная психология

3. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). – М.: Изд-во ИКАР, 2009. – 448 с.

4. Александров К. В. Мультимедийный комплекс как средство обучения лексической стороне иноязычной речистудентов лингвистического вуза: на материале немецкого языка: автореферат дис. ... канд. пед. наук. – Нижний Новгород, 2009. – 22 с.

5. Андреев В. И. Педагогика. Учебный курс для творческого саморазвития.– Казань: Центр инновац. технологий, 2006. – 608 с.

6. Аркусова И. В. Современные педагогические технологии при обучении иностранному языку (Структурно-логические таблицы): учебно-наглядное пособие. – М.: НОУВПО МПСИ, 2009. – 146 с.

7. Арсентьева М. Ф. Дистанционное обучение: инновационные технологии в обучении иностранным языкам //Сравнительная педагогика в условиях международного сотрудничества и европейской интеграции: материалы IIIмеждунар. науч. конф., Брест, 18–19 октября 2007 г. / под общ.ред. А. Н. Сендер. − Брест: Брест.гос. ун-т им. А. С. Пушкина, 2008. −С. 38–40.

8. Баканова М. В. Формирование и развитие профессиональной направленности студентов вуза в процессе обучения иностранному языку с использованием информационных технологий: автореферат дис. ...канд. пед.наук. – Пенза, 2007. – 21 с.

9. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.

10. Большой психологический словарь / под ред. Б. Г. Мещерикова, В. П. Зинченко. – М.: АСТ ♰Прайм-Еврознак♰,2009. – 816 с.

11. Браверманн Э. М. Учимся и учим думать и создавать: практическое пособие для учащихся и педагогов школ, колледжей, лицеев. – М.:

ИЛЕКСА, 2011. – 192 с. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. М.: Просвещение, 1985. 208с.19.

12. Бадмаев Б.Ц. Психология и методика ускоренного обучения. М.:Владос, 1999.-269 с. 5.

13. Беспалько В.П. Элементы теории управления процессом обучения. Ч.М. Знание, 1971. 71 с. 33.

14. Блонский П.П. Избранные психологические произведения. М.: Просвеш;ение, 1964. 547 с.12

15. Блонский П.П. Память и мышление СПб.: Питер, 2001. 288 с.50.

16. Вайсман Дж. Мастерство презентаций / пер. с англ. – М.: ООО «Вершина», 2004. – 288 с.

17. Волков И. П. Основы теории и методики спортивной тренировки. – М.: «Тесей», 2011. – 168 с.

18. Виноградова М.Д., Первин И.Б. Коллективная познавательная деятельность и воспитание школьников.

19. В.А.Слободчикова. М.: Просвещение, 1986.-111с. 21. Ксензова Г.Ю. перспективные школьные технологии. М.: Пед. общество, 2000. 224 с.280

20. Вербицкий, А.А. Активное обучение в высшей школе. Контекстный подход / А.А. Вербицкий. – М, 1991.

21. Гандапас Р. Презентационный конструктор. – М.: ООО Вершина, 2006. – 192 с.

22. Готовцева О. Г. Педагогическое обеспечение творческой самореализации студентов средствами мультимедиа технологий: автореферат дис. ... канд. пед. наук. – Якутск, 2006. – 20 с.

23. Гальскова Н.Д., Гез Н.П. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика:

24. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. – СПб.: Питер, 1999. – 368 с.

25. Дубовцова Т. А. Использование компьютера для обучения иностранным языкам. – Минск: БТЭУПК, 2006.–20 с.

26. Джуринский А.Н. Зарубежная школа: современное состояние и тенденции развития.

27. Дьяченко В.К. Коллективный способ обучения: Дидактика в диалогах. М.: Нар. Образование, 2004. 348 с. 53. 493 с. 15.

28. Елизаветина Т. М. Компьютерные презентации. От риторики до слайд-шоу. – М.: КУДИЦ-Образ, 2003. – 240 с.

29. Желязны Д. Бизнес-презентация: руководство по подготовке и проведению / пер. с англ. – М.: Институт комплексных стратегических исследований, Омега-Л, 2004.

30. Жарова Л.В. Учись самостоятельности: Кн. для учителя. М.: Просвещение, 1993. -203 с. 16.

31. Зазнобина Л. С. Оснащение школы техническими средствами в современных условиях / Л. С. Зазнобина. – М.:Перспектива, – 2000. – 78 с.

32. Заир-Бек С. И. Развитие критического мышления на уроке: пособие для учителей общеобразовательных учреждений / С. И. Заир-Бек, И. В. Муштавинская. – М.:Просвещение, 2011. – 223 с.

33. Зарецкая Е. Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. – М.: Дело, 2002. – 480 с.

34. Засим О. А., Осадчая Т. П. Использование компьютерных технологий в преподавании немецкого языка. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.giac.unibel.by/sm_full.aspx

35. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании: учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб.заведений. – М.: Изд. центр オАкадемияサ, 2008. – 192 с.

36. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. −М.: Исследоват. центрпроблемкачестваподготовки специалистов, 2004. − 40 с.

37. Зубов А. В. Методика применения информационных технологий в обучении иностранным языкам: учеб. пособие для студ. высш. учеб.

заведений / А. В. Зубов. –,И. И. Зубова. – М. : Изд. центр ǂАкадемияǂ, 2009. – 144 с.

38. Иванова Е. О. Теория обучения в информационном обществе / Е. О. Иванова, И. М. Осмоловская. – М.:Просвещение, 2011. – 190 с.

39. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: учеб.-метод. пособие / И. В. Роберт, С. В. Панюкова, А. А. Кузнецов, А. Ю. Кравцова; подред. И. В. Роберт. – М.: Дрофа, 2008. – 312 с.

40. Информационные технологии в сфере образования / В. Л. Кулагин, В. В. Найханов, Б. Б. Овезов, И. В. Роберт, Г. В. Кольцова, В. Г. Юрасов. – М: Янус-К, 2004. – 248 с.

41. Исаев И. Ф. Школа как педагогическая система: основы управления: учеб.пособие. – Белгород: Изд-во БГУ, 1997. – 145 с.

42. Иванова Е. Г. Методика обучения в сотрудничестве на начальном этапе средней общеобразовательной школы: Автореф.дис. ...канд. пед. наук. М., 2003.-16 с. 17.

43. Ильин М.С. Основы теории упражнений по иностранному языку. М.: Просвещение. 1975. -152 с. 18.

44. Ищенко Т.Н. Дидактические условия групповой работы как средства развития активности школьников в учебной деятельности: Дис. ...канд. пед. наук. М., 2003. 247 с. 19.

45. Карамышева Т. В. Изучение иностранных языков с помощью компьютера в вопросах и ответах. – СПб.: Союз, 2001. – 191 с.

46. Киченко А. А. TeachingEffectivelywithMultimediaPresentations: учеб.пособие для преподавателейанглийского языка неязыковых вузов. – М.: Изд-во МГГУим. М. А. Шолохова, 2010. – 34 с.

47. Кларин М. В. Инновации в обучении. – М.: Наука, 1997. – 223 с.

48. Клевцова Н. И. Методико-дидактические принципы создания и использования мультимедийных учебных презентаций в обучении иностранному языку: автореф. дис. … канд. пед. наук. – Курск, 2004. – 25 с.

49. Коленченко А. К. Энциклопедия педагогических технологий: пособие для преподавателей. – СПб.: КАРО, 2002.– 368 с.

50. Коржуев А. В., Попков В. А. Традиции и инновации в высшем профессиональном образовании. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 300 с.

51. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык: пособие для учителей. – М.: АРКТИ, 2002. – 176 с.

52. Костромина С. Н. Теоретико-методологические основы психодиагностической деятельности в педагогической практике: монография. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского университета, 2007. – 252 с.

53. Ксензова Г. Ю. Перспективные школьные технологии: учеб.-метод. пособие. – М.: Пед. об-во России, 2000. –

54. Климентенко А.Д., Миролюбов А.А. Вопросы методов обучения иностранным языкам Советская педагогика. 1978. 7. с. 34-40.

55. Контроль в обучении иностранным языкам в средней школе: Кн. для учителя: Из опыта работы. Ред. сост. с.34

56. Консепсияи миллии маълумоти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ахбороти Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон. – Душанбе: Шарќи озод, 2003. - С.74.

57. Кучугурова Н.Д. Формирование профессиональной компетентности будущего специалиста // Проблемы и перспективы педагогического образования в XXI веке. – М., 2000. – С. 360-362.

58. Консепсияи рушди таҳсилоти касбҳ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Дар китоби «Мактаби олҳ». Ќисми аввал. – Душанбе: ИТЭС, 2007.

59. Консепсияи миллии маълумоти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Ахбороти Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон. – Душанбе: Шарќи озод, 2003. - С.74.

60. Ќонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» - Душанбе: Шарќи озод, 2004.

61. Лазарева А. С. Использование мультимедийной презентации для обеспечения качества обучения говорению на иностранном языке: автореф. дис. ... канд. пед. наук. −Тамбов, 2007.

62. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании // Школьные технологии. – 2004. – №5. – С. 3–12.

63. Левина М. М. Технологии профессионального педагогического образования: учеб.пособие. −М.: Изд. ЦентрǂАкадемияǂ, 2001. − 272 с.

64. Леонтьев А. А. Основные линии развития методикипреподавания иностранных языков в СССР // Общая методика обучения иностранным языкам: хрестоматия. – М.: Рус. яз., 1991. – 338 с.

65. Леонтьев А. А. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии: избранные педагогические труды. – М., 2003. – 448 с.

66. Лихачев Б. Т. Педагогика: курс лекций. – М.: Юрайт-М, 2001. – 607 с.

67. Лэйхифф Дж. М., Пенроуз Дж. М. Бизнес-коммуникации: стратегии и навыки. – Спб.: Питер, 2001. – 686 с.

68. Леонтьев А.А. Общая методика обучения иностранным языкам. М.: Рус. яз., 1991.-360 с. 92.

69. Макарова Л. Н., Шаршов И. А. Технологии профессионально-творческого саморазвития учащихся. – М.: ТЦ ǂСфераǂ, 2005. – 96 с.

70. Матрос Д. Ш., Попов Д. М., Мельникова Н. Н. Управление качеством образования на основе новых информационных технологий и образовательногомониторинга. – М.: Пед. об-во России, 2001. – 128 с.

71. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя. – М.: Изд. центр ǂАкадемияǂ, 2004. – 320 с.

72. Мижериков В. А. Управление общеобразовательным учреждением: словарь-справочник: учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. П. И. Пидкасистого. – М.: Изд. центр ǂАкадемияǂ, 2010. – 384 с.

73. Монахов В. М. Методологические основы теории // Коллеги. – №1. – 2006. [Электронный ресурс].– Режим доступа: http://kollegi.kz/load/16-1-0-46

74. Мультимедиа в образовании: специализированный учебный курс / Бент Б. Андерсен, Катя ванн ден Бринк. – М.: Дрофа, 2007. – 224 с.

75. Муштавинская И. В. Технология развития критического мышления на уроке и в системе подготовки учителя:учеб.-метод. пособие. – СПб.: КАРО, 2009. – 144 с.

76. Нельке К. Проведение презентаций. – М.: ОМЕГА-Л, 2007. – 131 с.

77. Новосельцев С. Мультимедиа-синтез трех стихий / С. Новосельцев // КомпьютерПресс. – 1991. – №7. – С. 9–21.

78. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М.: Азъ Ltd., 2000. – 960 с.

79. Осин А. В. Мультимедиа в образовании: контекст информатизации: монография. – М.: Агентство «Изд. сервис», 2005. – 320 с.

80. Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение: учеб. пособие для студ. высш.учеб. заведений. – М.: Изд. центр «Академия», 2009. –192 с.

81. Панюкова С. В. Использование информационных и коммуникационных технологий в образовании: учеб. Пособие для студ. вузов. – М.: Изд. центр «Академия», 2010. – 224 с.

82. Педагогические технологии: учебник длястудентовпедагогическихвузов / Н. М. Борытко, И. А. Соловцова,А. М. Байбаков; под ред. Н. М. Борытко. – Волгоград:Изд-во ВГИПК РО, 2006. – 59 с.

83. Педагогический словарь: учеб. пособие для студ. высш.учеб. заведений [В. И. Загвязинский, А. Ф. Закирова,Т. А. Строкова и др.]; под ред. В. И.Загвязинского,А. Ф. Закировой. – М.: Изд. центр «Академия», 2008. –352 с.

84. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б. М. Бим-Бад. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2009. – 528 с.

85. Подкопаев Д. А. Методика развития понятийно-образного мышления студентов с использованием мультимедиатехнологий: дис. ... канд. пед. наук. – Магнитогорск, 2009. – 23 с.

86. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб.пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф.пед. кадров / [Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров]; под ред. Е. С. Полат. – М.: Изд. центр †Академия‡, 2008. – 368 с.

87. Потапова Р. К. Новые информационные технологии и лингвистика. – М.: КомКнига, 2005. – 368 с.

88.Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению.

89.Петровского А.В. М., Просвещение, 1973 10. Гальскова П.Д.

90.Пассов Е.И. Условно-коммуникативные упражнения по формированию грамматических навыков: Пособие для учителей немецкого яз.ср. шк. М.: Просвещение, 1978 128 с. 24.

91. М. Просвешение, 1977. 159 с. 9. Возрастная психология. Под ред.

92. Дьяченко В.К. Сотрудничество в обучение: О коллективном способе учебной работы, М Просвещение, 1993. 191 с. 14.

93. Ребрик С. Презентация. 10 уроков. – М.: Изд-во ЭКСМО, 2004. – 200 с.

94. Роберт И. В. Современные информационные технологии в обучении: дидактические проблемы, перспективы использования. – М.: ШколаПресс, 1994. – 205 с.

95. Розина И. Н. Педагогическая компьютерно-опосредованная коммуникация: теория и практика: монография. – М.: Логос, 2005. – 439 с.

96. Ротондо Дж., Ротондо М. Презентация бизнес-проектов: краткое руководство для менеджера. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 232 с.

97.Рахмон Э. Доклад на первой сессии Маджлиси Оли Республики Таджикистан (7 апреля 1995 г.). – Душанбе: Ирфон, 1995. – С. 36.

98. Савченко Н. А. Использование мультимедиа-технологийв общем среднем образовании: РУДН. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: /http//www. ido.rudn.ru

99. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии.−М: Народноеобразование, 1998. − 255 с.

100. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. Т. 1. – 816 с.

101. Семенова Н. Г. Мультимедийные обучающие системы лекционных курсов: теоретические основы создания и применения в процессе обучения студентов технических вузов электротехническим дисциплинам: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – Астрахань, 2007. – 30 с.

102. Смирнов И. А. Использование мультимедийных презентаций в учебном процессе. [Электронный ресурс].– Режим доступа: www.portal-slovo.ru/impressionism/36267.php

103. Смирнов С. А. Педагогические теории, системы, технологии. – М.: Изд. центр ‡Академия‡, 2000. – 512 с.

104. Современные образовательные технологии: учеб. Пособие / коллектив авторов; под ред. Н. В. Бордовской. – М.:КНОРУС, 2011. – 432 с.

105. Стариков Д. А. Педагогические условия внедрения мультимедиа-технологий в процесс обучения студентов вуза: автореферат дис. ... канд. пед. наук. – Нижний Новгород, 2009 – 26 с.

106. Сысоев П. В. Методика обучения иностранному языку с использованием новых информационно-коммуникационных Интернет-технологий: учеб.-метод. пособие для учителей, аспирантов и студентов / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев. – Ростов н/Д: Феникс; М.: Глосса-Пресс, 2010. – 182 с.

107. Субетто А. И. Онтология и эпистемология компетентностного подхода, классификация и квалиметрия компетенций. −Москва: Исследоват. центрпроблемкачестваподготовки специалистов, 2006. − 72 с.

108.Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя. 2-е изд., перераб. и доп. М.: АРКТП, 2003. -192 с. 11.

109. Титова С. В. Ресурсы и службы Интернета в преподавании иностранных языков. – М.: МГУ, 2003. – 269 с.

110. Тутолмин А. В. Профессионально-творческая компетентность педагога начального образования: методологические аспекты: монография. −М.: МГОПУим. М. А. Шолохова, 2006. − 113 с.

111. Тутолмин А. В. Становление профессионально-творческой компетентности педагога начального образования национальной школы: теория и практика: монография. – М.: МГОПУ им. М.А. Шолохова, 2006. − 113 с.

112. Урс Б. П. Секреты успешных презентаций: практическое руководство. – Минск, 2005. – 240 с.

113. Утенин М. В. Формирование информационной компетентности студентов на основе технологий мультимедиа: автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Москва, 2006. – 25 с.